

“Desi Bouterse van couppleger tot president” (*de Volkskrant*: 20 juli 2010)

Een onderzoek naar de representatie van Desi Bouterse in berichten verschenen in de Nederlandse kranten en opiniebladen tussen 1 juli 2010 en 1 september 2010.

(Foto's ANP)

“Een bekeerde drugs crimineel of een wolf in schaapskleren?” (*de Volkskrant*: 24 juli 2010)

Neeltje Jobse

3212378

Blok 1/2010-2011

5 november 2010

Rob Leurs

BA-eindwerkstuk: (re)presentatie van het kwade

Inhoudsopgave

Column “Suriname” van Peter Pannekoek	3
Desi, de onaantastbare, is weer een nieuw leven begonnen	5
Grounded theory	8
Cultuur van straffeloosheid	10
Nationaal geheugenverlies?	12
Psychologische dekolonisatie	14
Conclusie	18
Bijlage	20
Literatuurlijst	35

1. Column “Suriname” van Peter Pannekoek

“Ik ben geen Suriname-expert. Laat dat duidelijk zijn. Maar voor mij is het onbegrijpelijk dat Desi Bouterse weer aan de macht is.

Stemmen op Desi Bouterse lijkt mij hetzelfde als parachutespringen met een vrouw die veroordeeld is voor een parachutemoord.

Desi Bouterse was natuurlijk de hoofdverantwoordelijke voor de Decembermoorden. En al klinkt de Decembermoorden als de nieuwe Sinterklaasfilm van Dick Maas, helaas was dit geen fictie.

Desi Bouterse is gewoon een boef, een drugsbaron, die veel geld heeft verdiend met de cocaïne handel. Laat ik het zo zeggen: Yuri van Gelder heeft zijn campagne mede gefinancierd. En ik begrijp Yuri wel, natuurlijk ga je aan drugs als je turnt. Dat is een absurde sport. Het is eigenlijk een wedstrijd: ‘hoe breek ik zo elegant mogelijk mijn nek.’ Er is bijvoorbeeld een Olympisch onderdeel, waarbij meisjes op een mat een hoepel in de lucht gooien, of met een lint gaan zwaaien. Ik heb ook wel eens dat ik over straat loop en dat ik er achter kom dat al drie kilometer een velletje wc-papier aan me schoen vastgeplakt zit, maar het wordt niet minder gênant als je er een officiële sport van maakt!

Het liefst zou ik alle turners de nek omdraaien... maar helaas zijn ze daar te lenig voor.

De vrienden van Desi Bouterse zijn ook boeven. Eén van zijn vertrouwelingen, Ramon Abrahams, vriend van Desi en hoe toevallig: nu minister van Openbare Werken, heeft zijn werkkamer laten herinrichten voor een half miljoen Surinaamse dollars. Terwijl ze rigoureus gaan bezuinigen. 125 duizend euro. De kamer is vijf bij zes. 125 duizend euro past niet eens in een kamer van vijf bij zes. Ze hebben het waarschijnlijk behangen met briefjes van vijftig.

Zelf zegt Ramon Abrahams: ‘Ik kan elke cent verantwoorden.’ Want volgens hem was de situatie van het kantoor erbarmelijk. ‘Als je het gastentoilet zou zien, zou je nooit je behoefte daar willen doen.’

Ten eerste, gastentoilet? Is dat echt nodig? Niet alleen je wc onderverdelen in mannen en vrouwen, maar ook in minister en plebs.

Ten tweede, als mijn werkkamer vijf bij zes is, zou ik willen dat ik een wc had waar mensen hun behoefte niet willen doen. Wetsvoorstellen schrijf je makkelijker met frisse lucht.

Ik werk vaak in de trein en die Sprinters hebben tegenwoordig niet eens meer een wc. Daar staat iedereen nu tijdens de stop op Weesp uit de deur te plassen. Dat is de nieuwe trein etiquette. Eerst wachten totdat iedereen is uitgepist en dan mag je naar binnen.

Desi Bouterse doet me denken aan het CDA. Zoals Surinamers Desi Bouterse ooit de kans hebben gegeven om te regeren en hij die kans misbruikte, hebben wij ooit uit tolerantie, vrijheid van godsdienst toegelaten, en als dank krijgen we door het CDA nu steeds minder vrijheden.

Deze week kwam er een computerspel uit: Medal of Honor. Er was ophef over dit schietspelletje omdat je ook met de Taliban kunt spelen en mensen neerschiet. En nu wilde het CDA, onder leiding van moraalridder Joop Atsma, dit computerspel verbieden, omdat er en ik citeer Joop Atsma: 'onschuldige burgers worden doodgeschoten'. Ik weet dat christenen nogal moeite hebben om fictie te onderscheiden van non-fictie, maar Joop, ik ga je een geheimpje verklappen: het zijn geen burgers, het zijn pixels, ze zijn niet echt, maar als jij denkt dat het echt burgers zijn, zou je dan niet eerst Kamervragen stellen: 'Waarom zitten er in godsnaam in mijn computer burgers opgesloten en hoe krijg ik ze eruit?!'

Het is ook zo'n rare zin, Joop is tegen dit spel omdat er onschuldige burgers worden vermoord, alsof het dus wel oké is om je computer schuldige burgers te vermoorden.

Joop is bang dat dit spel jongeren op verkeerde ideeën brengt. Terwijl ik speel het spel zelf vooral op internet, het enige wat je leert van Medal of Honor is... ga niet het leger in want je wordt afgemaakt door Japanse jochies van acht.

Een belachelijk argument... stel dat jongeren echt gewelddadig worden van schietspellen, dan zou het ook zo moeten zijn dat bijvoorbeeld sportspellen jongeren sportiever maken... dus dien dan ook een motie in: gratis het voetbalspel Fifa 2010 voor kinderen met overgewicht.

Überhaupt, hoeveel kinderen uit jaren negentig zijn later, door Super Mario, heel veel muntjes gaan eten en hebben schildpadden mishandeld?

Computerspelletjes zetten mensen niet aan tot hun slechte daden. Ik heb in ieder geval nog nooit een spel gespeeld, waarbij ik een staatscoup pleeg, mijn politieke tegenstanders vermoord, geld verdien aan drugs om in het laatste level de president van Suriname te worden."¹

1 Peter Pannekoek, "Suriname," Column uitgesproken tijdens Not in my Backyard: Suriname, de maandelijkse internationale actualiteitenrubriek van De Balie op 26 oktober 2010.

2. Desi, de onaantastbare, is weer een nieuw leven begonnen

Desi Bouterse is als een figuurtje in een computerspel dat meerdere levens heeft. Bouterse overleeft alles en komt zelfs tot een steeds hoger level: sergant-majoor, luitenant-kolonel, bevelhebber, partijleider, president.²

Op 26 mei 2010 was Desi Bouterse de grote winnaar van de Surinaamse parlementsverkiezingen.³ Een kleine twee maanden later werd Bouterse op 19 juli 2010 met steun van 36 van de 51 leden van de Nationale Assemblee gekozen tot de negende president van Suriname.⁴ Maar Bouterse is ook hoofdverdachte in de nog lopende rechtsprocedure rond 'de decembermoorden' in 1982 en de Moiwana moorden in 1986.⁵ In Nederland is hij wegens drugssmokkel tot 11 jaar cel veroordeeld.⁶ Minister Maxime Verhagen liet weten dat Bouterse in Nederland alleen welkom is om zijn celstraf uit te zitten.⁷ Maar als staatshoofd kan Bouterse vrij reizen omdat hij als president van Suriname immuniteit geniet. Het internationale opsporingsbevel, dat werd uitgevaardigd na zijn drugsveroordeling, moet dus gedurende zijn volledige ambtsperiode in de diepvries blijven liggen. "We hebben er gewoon mee te leven, of we dat nou leuk vinden of niet," zegt Minister van Staat Peter Kooijmans. "Die immuniteit, een internationale afspraak die door alle landen wordt gerespecteerd, staat echt boven alles."⁸

In een artikel in *De Ware Tijd* van 8 september 2010 zegt president Bouterse tijdens zijn bezoek aan Guyana te hebben geconstateerd dat Nederland een stevige antipropaganda tegen hem voert in de regio.⁹ Niet alleen langs politieke kanalen zou zwartmakerij plaatsvinden, maar ook via de internationale media. "Laten wij er geen doekjes om winden, Den Haag is niet happy met mij als president", zei Bouterse 6 september 2010 op een persconferentie na terugkeer van een werkbezoek aan Guyana.¹⁰ Bouterse meent dat de Nederlandse regering zich niet wil neerleggen bij de soevereine keus van het Surinaamse volk. Intussen zegt de Nederlandse regering geen antipropaganda tegen Suriname en Bouterse te voeren. "Nederland ageert niet tegen Suriname, noch in de Caricom, noch elders."¹¹ De suggestie dat dit wel het geval is, laten we dus geheel

2 Dick van Rietschoten, "Desi, de onaantastbare, is weer een nieuw leven begonnen," *Het Parool*, 20 juli 2010. Web. 14 oktober 2010. <<http://www.parool.nl/static/nmc/nmc/frameset/archief.html?text=desi%2C+de+onaantastbare+is+weer+een+nieuw+leven+begonnen&ED=ola>>

3 Nina Jurna, "Bouterse winnaar Surinaamse parlementsverkiezingen," *NRC Handelsblad*, 26 mei 2010. Web. 08 september 2010. <http://www.nrc.nl/buitenland/article2584677.ece/Bouterse_gekozen_tot_president_van_Suriname>

4 "Bouterse lijkt zeker van presidentschap," *NRC Handelsblad*, 18 juli 2010. Web. 08 september 2010. <http://www.nrc.nl/buitenland/article2584089.ece/Bouterse_lijkt_zeker_van_presidentschap>

5 Ibidem.

6 "Verkiezing Bouterse niet zonder gevolgen," www.nu.nl, 19 juli 2010. Web. 08 september 2010. <<http://www.nu.nl/politiek/2296000/verkiezing-bouterse-niet-zonder-gevolgen.html>>

7 Maxime Verhagen was tijdens de presidentsverkiezingen achter een volgens minister van Buitenlandse Zaken, demissionair minster van Buitenlandse zaken en is de huidige minister van Economische zaken, Landbouw en Innovatie. Hij is tevens vice-premier.

8 Peter van den Berg, "Nederland zal Bouterse geen visum geven," *Het Parool*, 20 juli 2010. Web. 12 oktober 2010. <<http://www.parool.nl/static/nmc/nmc/frameset/archief.html?text=desi%2C+de+onaantastbare+is+weer+een+nieuw+leven+begonnen&ED=ola>>

9 Ivan Cairo en Eric Mahabier, "President hekelt antipropaganda Nederland. Den Haag ontkent," *De Ware Tijd*, 08 september 2010. Web. 08 september 2010. <<http://www.dwtonline.com/website/nieuws.asp?menuid=37&id=80901>>

10 Ibidem.

11 Caricom is de afkorting van Caribbean Community and Common Market, een Caribische handelsorganisatie.

voor de rekening van president Bouterse”, zegt de woordvoerder van het Nederlandse ministerie van Buitenlandse zaken.¹² “Nederland respecteert de uitslag van de democratische verkiezingen en de keuze van het Surinaamse parlement, maar zal alleen contacten onderhouden met de president op basis van functionele noodzaak”.¹³

Als het waar is dat de Nederlandse regering antipropaganda tegen Suriname voert dan kan dat ernstige gevolgen voor Suriname met zich meebrengen. Negatieve beeldvorming kan bijvoorbeeld leiden tot de opschorting van de Nederlandse ontwikkelingshulp aan Suriname, zoals dat al drie maal eerder gebeurde¹⁴. Het kan ook leiden tot een verslechtering van de internationale positie van Suriname. John Jansen van Galen van het Instituut voor Migratie en Etnische Studies (IMES) vreest voor de financiële gevolgen voor het land omdat investeerders zich mogelijk wegens gebrek aan vertrouwen zullen terugtrekken.¹⁵ SP-Tweede kamerlid Harry van Bommel verwacht dat de officiële relatie tussen Nederland en Suriname op een laag pitje komt te staan. Met Bouterse heeft Suriname een president gekozen die “aan zijn officiële relaties met belangrijke landen zoals Nederland moeilijk invulling kan geven.”¹⁶

Ik ga onderzoeken hoe Desi Bouterse door de Nederlandse pers wordt gerepresenteerd. Wordt er in Nederlandse kranten op een 'negatieve' manier over Bouterse geschreven zoals hij zelf beweert? Heeft dat misschien te maken met het feit dat Suriname een voormalige kolonie van Nederland is? En wat zouden volgens deze berichtgeving de gevolgen voor de toekomst van Suriname kunnen zijn? De hoofdvraag van mijn onderzoek is dan ook: *Hoe wordt Desi Bouterse door de Nederlandse pers gerepresenteerd sinds hij zich in het voorjaar van 2010 verkiesbaar stelde voor het presidentschap in Suriname?*

Om deze vraag te beantwoorden ga ik kijken naar de berichten die zijn gepubliceerd in *NRC Handelsblad*, *de Volkskrant*, *AD*, *Het Parool*, *Vrij Nederland*, *De Groene Amsterdammer*, *Elsevier* en *HP/De Tijd*, in de periode tussen 1 juli 2010 en 1 september 2010. Ik heb voor deze periode gekozen omdat dit de periode is dat Bouterse tot president van Suriname is verkozen en geïnaugureerd. De genoemde dag- en weekbladen hebben een zodanig uiteenlopende maatschappelijke, culturele en politieke achtergrond en lezerskring dat ze samen een groot deel van de maatschappelijke, culturele en politieke pluriformiteit in Nederland weerspiegelen. Voor een uitgebreider overzicht van het casusmateriaal verwijs ik naar de volgende paragraaf en de bijlage.

Mijn onderzoek wordt een kwalitatieve inhoudsanalyse aan de hand van de grounded theory zoals deze wordt geformuleerd door Strauss en Corbin in *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*. Ik heb voor deze methode gekozen omdat mijn casusmateriaal uit 161 verschillende artikelen bestaat. Grounded theory is een manier om vertogen, zoals die in een bepaalde casus aanwezig zijn, te achterhalen. Op basis van waarneming, analyse en reflectie komt een eigen theorie uit het onderzoeksmateriaal naar boven. Dit leidt tot het vaststellen van een centrale categorie, waaraan de overige

12 Ivan Cairo en Eric Mahabier, “President hekelt antipropaganda Nederland. Den Haag ontkent,” *De Ware Tijd*, 08 september 2010. Web. 08 september 2010. <<http://www.dwtonline.com/website/nieuws.asp?menuid=37&id=80901>.>

13 Ibidem.

14 Wim Hoogbergen en Dirk Kruijt, *De oorlog van sergeanten: Surinaamse militaire in de politiek*. Amsterdam: Uitgeverij Bert Bakker, 2005, 253.

15 “Verkiezing Bouterse niet zonder gevolgen,” www.nu.nl, 19 juli 2010. Web. 08 september 2010. <<http://www.nu.nl/politiek/2296000/verkiezing-bouterse-niet-zonder-gevolgen.html>.>

16 Ibidem.

gegevens gerelateerd worden.

De grounded theory is oorspronkelijk ontwikkeld door Glaser en Strauss in 1967 maar die zijn vervolgens allebei hun eigen weg in geslagen¹⁷. De theorie bevat eigenlijk twee stromingen die tegenover elkaar staan, namelijk die van Glaser (1992) en die van Strauss en Corbin (1990). Glaser is van mening dat je de casus zo 'open' mogelijk moet benaderen waarbij je van te voren geen vragen aan het materiaal mag stellen en alles wat je al weet aan voorkennis moet 'vergeten'. Strauss en Corbin vinden dat je wel vragen aan je casusmateriaal kunt stellen zodat hypotheses ook eventueel getest kunnen worden in plaats van alleen uit het casusmateriaal te kunnen ontstaan. Ik zal voor mijn onderzoek gebruik maken van de inzichten van de grounded theory zoals die zijn geformuleerd door Strauss en Corbin omdat ik de berichten lees vanuit mijn eigen voorkennis.¹⁸ Voor meer uitleg over de grounded theory verwijs in naar de volgende paragraaf.

Met behulp van mijn kwalitatieve inhoudsanalyse heb ik uiteindelijk 27 verschillende thema's geformuleerd en die thema's heb ik weer gecategoriseerd in drie verschillende hoofdcategorieën, de 'representatie vormen'.

Ik begin mijn onderzoek met een uitleg van de analysemethode: de grounded theory en een beschrijving van het casusmateriaal. Vervolgens zal ik de resultaten van de kwalitatieve inhoudsanalyse in kaart brengen waarbij ik de gevonden thema's categoriseer en verbanden probeer te zoeken tussen de verschillende categorieën. In het tweede deel van mijn onderzoek tracht ik aan de hand van de gevonden verbanden het vertoog rondom Desi Bouterse te schetsen. In de bijlage is een overzicht te zien van de analyse van het casusmateriaal met daarin alle gevonden thema's en categorieën en tussentijdse samenvattingen.

17 Barney G. Glaser en Anselm L. Strauss, *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*. Chicago: Aldine, 1967.

18 Anselm L. Strauss en Juliet M. Corbin, *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. London: Sage, 1998.

3. Grounded theory

A grounded theory is one that is inductively derived from the study of the phenomenon it represents. That is, it is discovered, developed, and provisionally verified through systematic data collection and analysis of data pertaining to the phenomenon. Therefore, data collection, analysis, and theory stand in reciprocal relationship with each other. One does not begin with a theory, then prove it. Rather, one begins with an area of study and what is relevant to that area is allowed to emerge.¹⁹

Het doel van de analyse is het ontwikkelen van 'gefundeerde theorieën', waaronder wordt verstaan; theorieën die zijn gebaseerd op de zorgvuldige beschouwing van empirische data. Als onderzoeker verzamel je al het materiaal dat voor jouw onderwerp relevant lijkt. Dat materiaal wordt vervolgens bekeken om begrippen te ontwikkelen. Zo worden aan delen van het materiaal *codes* toegevoegd en wordt dat materiaal beschouwd als een *indicator* voor het desbetreffende begrip.²⁰ Vervolgens worden de relevante code/indicator-combinaties systematisch met elkaar vergeleken, waarbij de codering kan worden verbeterd, aangepast, geëxpliciteerd en gespecificeerd.

Ik gebruik voor mijn onderzoek de artikelen verschenen in de volgende kranten en opiniebladen gepubliceerd in de periode tussen 1 juli 2010 en 1 september 2010:

- *NRC Handelsblad* (middelgrote krant, wordt gelezen door hoger opgeleide mensen, 'liberaal')
- *Het Parool* (een grote regionale krant met het merendeel van de abonnees in Amsterdam, de stad waar de meeste Surinaamse Nederlanders wonen)
- *AD* (krant met één na hoogste oplage in Nederland, een neutrale krant zonder politieke of religieuze binding, 'populair')
- *de Volkskrant* (derde krant van Nederland, hoger opgeleide lezers, links van het politieke midden)
- *De Groene Amsterdammer* (onafhankelijk opinieblad, 'links-liberaal')
- *Vrij Nederland* (een wekelijks verschijnend opiniemagazine)
- *HP/De Tijd* (een wekelijks verschijnende opiniemagazine, 'progressief-liberaal')
- *Elsevier* (overwegend rechts georiënteerd opinieweekblad).

In totaal bestaat het casusmateriaal uit 161 artikelen. Voor een overzicht van alle artikelen en het aantal artikelen per krant en opinieblad verwijs ik naar de bijlage. Hierin staan ook schematisch alle categorieën weergegeven met daarbij de codes van de artikelen waarin ze voorkomen. Ook heb ik in de bijlage een overzicht opgenomen met alle verschillende personen die aan het woord komen in de verschillende artikelen, met daarbij een korte functie omschrijving.

¹⁹ Anselm L. Strauss en Juliet M. Corbin, *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. London: Sage, 1998, 23.

²⁰ Ibidem, 61.

Het casusmateriaal wordt aan verschillende leesrondes onderworpen waarbij er uiteindelijk verschillende categorieën en thema's ontstaan. De categorieën bevinden zich op drie niveaus, die oplopen van concreet naar abstract.

1. Open coderen (open coding)²¹

Data worden uiteen gerafeld, vergeleken, geconceptualiseerd en gecategoriseerd. Dit levert verschillende categorieën op thema-niveau op.

2. Dwars coderen (axial coding)²²

De thema's worden met elkaar verbonden door dwarsverbindingen. Er worden onderlinge relaties gezocht tussen de verschillende thema's. Er worden onderwerpen geformuleerd waaronder de verschillende thema's passen.

3. selectief coderen (selective coding)²³

Het vaststellen van een centrale categorie (central phenomenon) waaraan de onderwerpen gekoppeld en geïntegreerd kunnen worden.

Uit de eerste categorisering van het casusmateriaal kwamen 27 thema's te voorschijn. Deze thema's heb ik aan de hand van onderlinge relaties in verschillende categorieën gegroepeerd. Deze categorieën, ik noem ze vormen van representatie, zijn: '*cultuur van straffeloosheid*', '*nationaal geheugenverlies?*' en '*psychologische dekolonisatie*'. Samen vormen zij het vertoog rondom de representatie van Desi Bouterse.

In de volgende paragrafen worden deze representatievormen verder besproken en verduidelijkt met citaten uit het casusmateriaal. Voor de totstandkoming van deze drie representatievormen verwijst ik naar de bijlage.

21 Anselm L. Strauss en Juliet M. Corbin, *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. London: Sage, 1998, 204-205.

22 Ibidem, 211-212.

23 Ibidem, 217-219.

4. Cultuur van straffeloosheid

Onder de representatievorm: *cultuur van straffeloosheid* vallen alle historische gebeurtenissen die aan het presidentschap van Bouterse voorafgingen, in totaal negen van de zevenentwintig gevonden thema's. De onafhankelijkheid in 1975, de coup van 1980, de Decembermoorden in 1982, de binnenlandse oorlog tussen 1986-1992, de telefooncoup van 1990, de drugsveroordeling in 2000, ex-legerleider, internationaal opsporingsbevel en de start van het Decembermoordenproces in 2007. Bij al deze gebeurtenissen nam Desi Bouterse een sleutelpositie in. Het presidentschap van Bouterse kan niet los worden gezien van al deze historische gebeurtenissen.

De typering van Desi Bouterse in de verschillende kranten gebeurt aan de hand van bijnamen, zoals ex-legerleider, oud-couppleger, gewetenloze Bouterse en meer van dit soort fraais. Zo zegt Theo Para, pseudoniem voor arts-essayist Henry Does, in zijn artikel in *De Groene Amsterdammer* dat het manipulatieve karakter van Bouterse grenzeloos is.²⁴

Zelfs in een artikel dat gaat over zijn optreden in het televisieprogramma *Nova College Tour* wordt een passage gewijd aan zijn verleden. “De 64-jarige Bouterse kwam in 1980 al aan de macht in een militair bewind en maakte Suriname tot een dictatuur. In Suriname loopt nog een proces tegen de oud-couppleger vanwege de Decembermoorden in 1982. Hierbij kwamen vijftien tegenstanders van het militaire bewind om.”²⁵

In meer dan één derde van alle artikelen wordt wel een verwijzing gemaakt naar zijn drugsveroordeling en zijn rol bij de Decembermoorden. In de kranten wordt een beeld van Bouterse geschetst waarbij hij niet los gezien wordt van zijn militaire verleden. Iedereen in Nederland lijkt er wel een mening over te hebben. Politici twitteren erover: “VVD-fractievoorzitter Robert Flos eerder deze week op Twitter: Helemaal terecht dat politie samenwerking met drugs crimineel, couppleger en moordenaar Bouterse stopzet!”²⁶ Hoewel Bouterse in een deel van de ernstige delicten nog slechts verdachte is, wordt hij in de media dus al als dader afgeschilderd.

Het Parool interviewde Surinaamse bewoners van de Bijlmer en *Trouw* heeft zelf een onderzoek onder de Surinaamse inwoners in Nederland gedaan. “Ruim 70 procent vindt het een slechte zaak dat Desi Bouterse president wordt, blijkt uit een onderzoek van marktonderzoeksbureau Veldkamp in samenwerking met dagblad *Trouw*. Jongeren staan echter minder kritisch tegenover de oud-legerleider.”²⁷ De uitslagen van dit onderzoek worden door verschillende kranten overgenomen. Maar zijn de uitslagen van het onderzoek wel juist? Als we naar de uitspraak van Abaisa, oprichter van de 'bewustzijnsbeweging' Dyadyaman krijgen

24 Theo Para, “Ik weiger Bouterse's hand': Bouterse, Chávez en de teloorgang van de rechtsorde,” *De Groene Amsterdammer*, 29 juli 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://www.groene.nl/2010/30/ik-weiger-bouterse-s-hand>>

25 ANP, “Bouterse zegt optreden in College Tour af,” *Het AD*, 16 augustus 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://www.ad.nl/ad/nl/1025/TV-Radio/article/detail/505449/2010/08/16/Bouterse-zegt-optreden-in-College-Tour-af.dhtml>>

26 Patrick Meershoek, “Suriname niet droppen!,” *Het Parool*, 21 augustus 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://www.parool.nl/static/nmc/nmc/frameset/archief.html?text=desi%2C+de+onaantastbare+is+weer+een+nieuw+leven+begonnen&ED=ola>>

27 Anna van den Breemer, “Surinamers in Nederland zijn niet zo tevreden met Bouterse,” *de Volkskrant*, 20 juli 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2844/Archief/archief/article/detail/1011272/2010/07/20/Surinamers-in-Nederland-zijn-niet-zo-tevreden.dhtml>>

we een ander beeld van de mening van Surinaamse Amsterdammers:

Als je de propaganda in de kranten moet geloven, zou zeventig procent van de Surinamers in Nederland tegen de nieuwe president zijn. Dat is lasterpraat van de vijanden van Suriname. Wij hebben een enquête gehouden waaruit blijkt dat 95 procent van de mensen Bouterse steunt.²⁸

Het Parool is de enige krant die nuancering aanbracht bij de uitslag van het onderzoek, terwijl nergens anders in Nederlandse media over de mening van de inwoners van Suriname wordt bericht, de stemmen van de personen die op Bouterse hebben gestemd worden niet gehoord.

Opmerkelijk aan deze typering van Bouterse als boef is dat de media hier eensgezind over zijn. Het doet er niet toe uit welke krant of opinieblad de berichten komen, allen spreken zij een oordeel over Bouterse uit. Daarnaast wordt Desi Bouterse door de Nederlandse pers op een negatieve manier neergezet zoals Bisschop Steve Meye, de geestelijk leider van Bouterse, dat al beweerde in het *AD*.²⁹ Hij wordt in alle krantenberichten steevast getypeerd aan de hand van bijnamen als ex-legerleider, drugskrimineel, oud-couppleger, hoofdverdachte of ongewenst staatshoofd. Feit blijft dat Desi Bouterse door de Surinaamse bevolking op een democratische manier gekozen. In de volgende paragrafen wordt verder ingegaan op de verkiezingsuitslag en de reacties daarop.

28 Patrick Meershoek, (geen titel), *Het Parool*, 23 augustus 2010. Web. 30 oktober 2010.

<<http://www.parool.nl/static/nmc/nmc/frameset/archief.html?text=desi%2C+de+onaantastbare+is+weer+een+nieuw+leven+begonnen&ED=ola>.>

29 ANP, "Bouterse wil vergeving Decembermoorden," *AD*, 21 juli 2010. Web. 30 oktober 2010.

<<http://www.ad.nl/ad/nl/1013/Buitenland/article/detail/499075/2010/07/21/Bouterse-wil-vergeving-Decembermoorden.dhtml>.>

5. Nationaal geheugenverlies?

In *Elsevier* wordt de uitslag van de Surinaamse verkiezingen geweten aan nationaal geheugenverlies. Volgens de Nederlandse media zijn de Surinaamse jongeren het historisch besef kwijt en is dat onder andere te wijten aan het onderwijs in Suriname. Onder de representatieve vorm: *nationaal geheugenverlies?* vallen alle reacties die er op de verkiezing van Bouterse kwamen. Dit zijn negen van de zeventientig thema's. Het *nationaal geheugenverlies?* kenmerkt zich door de verontwaardigde reacties van aan de ene kant de Nederlandse politici die niet snappen hoe 'een tot 11 jaar gevangenisstraf veroordeeld drugs crimineel, ex-couppleger, oud-legerleider en hoofdverdachte in het proces tegen de Decembermoorden' president van Suriname kan zijn geworden.³⁰ En aan de andere kant de reacties van de Surinaamse politici die vinden dat de Nederlandse houding 'niet volwassen' is:

Ronny Brunswijk, wiens partij het ministerie van Justitie en Politie krijgt dat nu veel met Nederland samenwerkt, noemt de Nederlandse houding 'niet volwassen'. Brunswijk: 'Den Haag moet kijken hoe andere landen, zoals de VS, reageren. Het volk heeft gekozen voor Bouterse en dat moeten ze respecteren. Soms moet je water in de wijn doen, om je doel te bereiken.'³¹

In een aantal artikelen wordt getracht een verklaring te vinden voor het feit dat de meerderheid van de Surinaamse bevolking op Bouterse heeft gestemd. Deze vraag wordt onder andere beantwoord door John Jansen van Galen in het *NRC Handelsblad*: "Nederland heeft na 35 jaar onafhankelijkheid niet wezenlijk kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van Suriname. Het gaat allemaal heel traag. Daarom wil Suriname daadwerkelijk onafhankelijk worden van Nederland."³² In een column in *Elsevier* citeert Afshin Ellian, hoogleraar sociale cohesie, burgerschap en multiculturaliteit aan de Universiteit van Leiden, het antwoord van Jansen van Galen omdat "John Jansen van Galen het tot zijn vreugde opnam voor de Surinaamse burgers".³³ Ellian heeft gelijk als hij stelt dat Jansen van Galen het als één van de weinigen het opneemt voor de Surinaamse burgers, door tegelijkertijd kritiek te leveren op de rol van de Nederlandse overheid.

Nederland en Suriname hebben een lang verleden met elkaar. In 1975 werd Suriname onafhankelijk van Nederland, tegen wil en dank van de Surinaamse bevolking in. In het artikel verschenen in *HP/De Tijd* wordt vermeld dat: "circa 85 procent van de Surinamers geen onafhankelijkheid wilde. Er is geen

30 Stieven Ramdharie, "Veroordeelde president," *de Volkskrant*, 20 juli 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2844/Archief/archief/article/detail/1010917/2010/07/20/Veroordeelde-president.dhtml>>

31 Stieven Ramdharie, "Nederland niet welkom op feestje van Bouterse." *de Volkskrant*, 11 augustus 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2668/Buitenland/archief/article/detail/1008025/2010/08/11/Nederland-niet-welkom-op-feestje-van-Bouterse.dhtml>>

32 John Jansen van Galen, "Suriname nu pas echt onafhankelijk. Bouterse gebaat bij anti-Nederlands sentiment; moeilijk wennen aan deze president," *NRC Handelsblad*, 14 augustus 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://archieff.nrc.nl/?modus=l&text=john+jansen+van+galen&hit=1&set=5&check=Y>>

33 Afshin Ellian, "Nederland moet zich niet met Bouterse bemoeien," *Elsevier*, 16 augustus 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://www.elsevier.nl/web/Opinie/Afshin-Ellian/273293/Nederland-moet-zich-niet-met-Bouterse-bemoeien.htm>>

referendum gehouden; het is er, met name door minister Jan Pronk, doorgedrukt.”³⁴ Diezelfde Jan Pronk, die als minister voor Ontwikkelingssamenwerking in de jaren zeventig aan de wieg stond van de onafhankelijkheid van Suriname, zegt nu vijfendertig jaar later dat “Nederland voor alles moet zien te voorkomen dat het de jonge mensen, de nieuwe generatie in Suriname, van zich vervreemt.”³⁵ Nederland zal zich volgens Pronk vooral moeten richten op het andere Suriname. “Op regeringsniveau moet Nederland kiezen voor bescheidenheid. Als voormalige koloniale mogendheid werkt bemoeienis alleen maar contraproductief”, zegt Pronk.³⁶ Uit de uitspraken van de Nederlandse politici in de media blijkt echter helemaal geen bescheidenheid. Verhagen roept in verschillende kranten dat Bouterse niet welkom is in Nederland, en Ramon Abrahams, coördinator van de inauguratie en topadviseur van Bouterse zegt dat de Nederlandse ambassadeur Aart Jacobi niet is uitgenodigd bij de inauguratie van Bouterse. Abrahams: “Den Haag heeft na de verkiezing van Bouterse toch meteen gezegd dat hij niet welkom is in Nederland? Het niet uitnodigen van de Nederlandse ambassadeur was een, in diplomatieke taal, duidelijk signaal van ons. Het heeft te maken met reciprociteit: als je ons zo behandelt, behandelen we jou ook zo.”³⁷

In het artikel in *HP/De Tijd* wordt een kritische noot bij het optreden van Nederland in Suriname geplaatst. Roelof Bouwman stelt dat Nederland zich verantwoordelijk moet voelen voor wat er allemaal in Suriname is gebeurd sinds de onafhankelijkheid.

Maar ook van wat er na de soevereiniteitsoverdracht van Suriname is 'gemaakt' – een kapotte, steeds verder wegzakkende operetterepubliek met minder inwoners dan Den Haag, een militaire staatsgreep (1980), een politieke lynchpartij (de Decembermoorden van 1982), een bloederige burgeroorlog (1986-1992) en, sinds kort, een ex-couppleger en gewezen drugsdealer als president – mag Nederland zich verantwoordelijk voelen. En nu we toch aan het afrekenen zijn: dat ex-premier Den Uyl de dekolonisatie van Suriname in 1978 typeerde als het 'grootste succes' uit zijn regeerperiode, kan met terugwerkende kracht worden beschouwd als het sterkste staaltje tropenkolder ooit. De gebakken peren die het opleverde, worden in Suriname nog steeds dagelijks geserveerd.³⁸

De kritische toon van dit citaat is heb ik niet veel aangetroffen. Bouwman suggereert dat het misschien ook deels de schuld is van Nederland dat Suriname nu een ex-couppleger als president heeft. Dit brengt mij op de laatste representatievorm: 'psychologische dekolonisatie'.

34 Roelof Bouwman, “Hoe nu verder? Vijf reacties op de verkiezing van Desi Bouterse tot president van Suriname,” *HP/De Tijd*, 6 augustus 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://www.hpdetijd.nl/2010-08-06/hoen-nu-verder>.>

35 Mark Kranenburg, “Bouterse hoofdijndossier in Den Haag. Geen sancties, betrekkingen minimaal na verkiezingen van moordverdachte als president,” *NRC Handelsblad*, 20 juli 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://archieff.nrc.nl/?modus=l&text=desi+bouterse&hit=4&set=9&check=Y>.>

36 Ibidem.

37 Stieven Ramdharie, “Nederland niet welkom op feestje van Bouterse,” *de Volkskrant*, 11 augustus 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2668/Buitenland/archief/article/detail/1008025/2010/08/11/Nederland-niet-welkom-op-feestje-van-Bouterse.dhtml>.>

38 Roelof Bouwman, “Hoe nu verder? Vijf reacties op de verkiezing van Desi Bouterse tot president van Suriname,” *HP/De Tijd*, 6 augustus 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://www.hpdetijd.nl/2010-08-06/hoen-nu-verder>.>

6. Psychologische dekolonisatie

Onder de representatievorm: *psychologische dekolonisatie* vallen alle gebeurtenissen die volgen op het presidentschap van Bouterse. Dit zijn zeven thema's die deels zijn in te delen onder de uitslag van de verkiezingen en deels onder de gevolgen van de uitslag van de verkiezingen. Ik begin met het eerste deel; de verkiezing van Desi Bouterse tot president van Suriname.

Desi Bouterse is met 36 van de 51 zetels gekozen tot president van Suriname in de Nationale Assemblee. Samen met Ronnie Brunswijk van de A-Combinatie en Paul Somohardjo van de Volksalliantie vormen zij de komende 5 jaar de nieuwe coalitie. Deze samenwerking is vrij opmerkelijk te noemen aangezien Bouterse, Brunswijk en Somohardjo alle drie een markant verleden hebben. Bouterse en Brunswijk hebben in de jaren tachtig een bloedige strijd gevoerd in de binnenlanden van Suriname, de binnenlandse oorlogen, waarbij honderden doden vielen. Somohardjo ontvluchtte het militaire regime eind 1982 en stond samen met Brunswijk ooit op Bouterse's lijst van te doden mensen.³⁹ Samen met Brunswijk schopte Somohardjo in 2007 een partijgenoot van Bouterse in elkaar voor het oog van de camera's. Toch vormde dit alles geen belemmering voor de huidige samenwerking.

Bouterse is in het zadel geholpen door twee bedenkelijke figuren, die ooit op Bouterse's lijst van te doden mensen stonden: Brunswijk en Somohardjo. Dit zijn beiden kleine criminelen, straatvechters, brancieshoppers, die zich uiteindelijk fijner voelen in het gezelschap van de grotere crimineel. Bovendien betaalt het beter.⁴⁰

De drie politieke leiders tonen naast hun gewelddadige verleden nog meer overeenkomsten. Alle drie zijn ze in het bezit van een strafblad. Zowel Bouterse als Brunswijk moeten in Nederland een gevangenisstraf uitzitten voor drugshandel. Somohardjo kreeg enkele jaren geleden een voorwaardelijke straf voor het 'schenden van de eerbaarheid' van tienermeisjes. Drie politieke leiders met een strafblad, een slechte reputatie en met verschillende partijpolitieke belangen maken de komende jaren de dienst uit in Suriname.

Feit blijft dat Desi Bouterse via een democratische weg verkozen is tot president. Het Surinaamse volk heeft soeverein voor hem gekozen, en dat moeten de Nederlandse regering respecteren. Bouterse zal de kans moeten krijgen om te laten zien dat hij een goede president kan zijn.

Het tweede deel van deze categorie beslaat de reacties op de uitslag van de verkiezingen. De eerste reactie die in alle kranten verschijnt op de dag dat Bouterse is verkozen tot president van Suriname is die van voormalig minister van Buitenlandse Zaken Maxime Verhagen: "De nieuwe president van Suriname Desi Bouterse is niet welkom in Nederland, anders dan om zijn gevangenisstraf uit te zitten. Nederland zal met Bouterse alleen contacten onderhouden op basis van functionele noodzaak."⁴¹ Deze uitspraak van Verhagen

39 Anil Ramdas, "Dit Suriname wordt een eenzaam land," *NRC Handelsblad*, 20 juli 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://archieff.nrc.nl/?modus=l&text=desi+bouterse&hit=8&set=9&check=Y>.>

40 Ibidem.

41 ANP, "Verhagen: Bouterse niet welkom en Nederland," *de Volkskrant*, 19 juli 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2686/Binnenland/article/detail/1009112/2010/07/19/Verhagen-Bouterse-niet-welkom-in-Nederland.dhtml>.>

wordt in alle kranten geplaatst en ook in bijna alle opiniestukken wordt er naar verwezen. Alleen in het *NRC Handelsblad* wordt een kritische noot geplaatst bij deze reactie van de voormalig minister van Buitenlandse Zaken en dus eigenlijk het Nederlandse regeringsstandpunt.

Nu is hij dus president en regeringsleider van een land waarvan een groot deel van de bevolking in Nederland zit en waarmee het moederland nog altijd een bijzondere ontwikkelingsrelatie onderhoudt. Dat roept om voorzichtige herbezinning uit Nederland, zeggen diplomaten. Met als doel te voorkomen dat Bouterse als puur Nederlands probleem wordt beschouwd. Dat kan door bijvoorbeeld de EU en de VS erbij te betrekken.⁴²

In *Het Parool* wordt gesteld dat “Nederland niet van plan is het verleden achter zich te laten”.⁴³ Maar Nederland heeft niet veel meer te zeggen in Suriname. Bouterse geniet namelijk als staatshoofd immunititeit en kan vrij reizen. Nederland heeft zich aan die regels te houden. Stevo Akkerman, een van de vaste journalisten van *Het Parool* stelt dat:

Zolang genoeg Surinamers de voorkeur geven aan dit antiekoloniale sentiment boven zelfkritiek en Bouterse voedt dat als geen ander is de manoeuvreerruimte van Den Haag tegenover Paramaribo beperkt. ‘Baas B.’, zoals de Nederlandse advocaten-generaal Bouterse noemden in het drugsproces van 2000, is immuun voor het strafrecht, maar ook voor de westerse publieke opinie. Wie wijst op zijn bebloede handen, krijgt bij wijze van reëliek geschiedenisles.⁴⁴

Suriname is ongevoelig voor de westerse publieke opinie, Bouterse trekt zich weinig aan van de reacties uit Nederland: “Bouterse liet blijken dat Suriname geen prijs meer stelt op regeringscontacten met Den Haag”.⁴⁵ In het *NRC Handelsblad* wordt kort verwezen naar de kritische toespraak die Bouterse hield na zijn installatie:

Zij die het koloniaal gedoe los willen laten, nemen geen aanstoot aan dat soort verhaaltjes. Zij die ruimer zicht hebben over wat er in de wereld gebeurt, gaan hier schouderophalend aan voorbij. In Nederland, betoogt Bouterse, wonen 16 miljoen mensen, de Chinese stad Shanghai telt er 27

42 Mark Kranenburg, “Bouterse hoofdpijndossier in Den Haag. Geen sancties, betrekkingen minimaal na verkiezingen van moordverdachte als president,” *NRC Handelsblad*, 20 juli 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://archieff.nrc.nl/?modus=l&text=desi+bouterse&hit=4&set=9&check=Y>.>

43 Peter van den Berg, “Nederland zal Bouterse geen visum geven,” *Het Parool*, 20 juli 2010. Web. 12 oktober 2010. <<http://www.parool.nl/static/nmc/nmc/frameset/archief.html?text=desi%2C+de+onaantastbare+is+weer+een+nieuw+leven+begonnen&ED=ola>.>

44 Stevo Akkerman, “Baas B vraagt vergeving,” *Het Parool*, 24 juli 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://www.parool.nl/parool/nl/225/BUITENLAND/article/detail/306393/2010/07/21/Bouterse-vraagt-vergeving-Decembermoorden.dhtml>.>

45 Marcel Haenen. “Bouterse haalt uit naar Nederlandse regering. Nieuwe president Suriname neemt afscheid van oude kolonisator en omarmt Zuid-Amerikaanse regio,” *NRC Handelsblad*, 13 augustus 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://archieff.nrc.nl/?modus=l&text=desi+bouterse&hit=8&set=10&check=Y>.>

miljoen. Onze blik is helemaal niet op die kant gericht.⁴⁶

Bouterse bedoelt met deze typering de uitspraak van minister Verhagen dat hij alleen welkom is in Nederland om zijn straf uit te zitten. Bouterse probeert in zijn toespraak de Surinaamse bevolking ervan te overtuigen dat de hulp van Nederland aan Suriname niet nodig is en dat hij zich wil richten op de samenwerking met China, Brazilië, Guyana en Venezuela. Maar zitten deze landen wel te wachten op een intensievere samenwerking met Suriname nu Bouterse aan de macht is of zal Suriname in een isolement raken zoals veel tegenstanders van Bouterse dat beweren?

In het *NRC Handelsblad* van 20 juli 2010 verscheen een artikel van Anil Ramdas, schrijver, journalist en programmamaker met als titel: “Dit Suriname wordt een eenzaam land. De democratisch gekozen president zal het land naar de afgrond leiden”. Hierin meent Ramdas dat, met Desi Bouterse als president, Suriname een schurkenstaat wordt waar de voor het land belangrijke bondgenoten, de Surinaamse Nederlanders, hun handen vanaf trekken. Ramdas stelt dat: “op papier Suriname in 1975 onafhankelijk werd van Nederland. In werkelijkheid gebeurde het vijfendertig jaar later. Nu Bouterse president is geworden, is Suriname zelfs onafhankelijk geworden van de rest van de wereld.”⁴⁷ Hij gaat zelfs nog verder door te zeggen dat: “deze zelfstandige republiek op het westelijke halfrond het begrip 'onafhankelijkheid' meteen ook ingevuld heeft met afzondering, isolement, zelfs eenzaamheid, als je het dramatisch wil zeggen.”⁴⁸

Een van de eerste gevolgen voor die in de kranten genoemd wordt is dat: “De gemeente Amsterdam geen nieuwe samenwerkingsprojecten meer met Suriname sluit. Aanleiding is de beëdiging van Desi Bouterse als president.”⁴⁹ Volgens Bouterse's kabinetschef Winston Lackin is het niet erg dat de samenwerkingsprojecten worden beëindigd: “dat de Nederlandse ontwikkelingshulp op is, zien we echter als een goede zaak. Het verplicht ons om de handen uit de mouwen te steken. Het heeft ons geen ontwikkeling gebracht, het werd een afhankelijkheidshulp”.⁵⁰ Het is nog maar de vraag of Lackin al heeft nagedacht over hoe Suriname de hulp die voorheen uit Nederland kwam zelf willen gaan generen. Volgens Ramdas zullen namelijk ook de Surinaamse Nederlanders hun handen van het land aftrekken.

Surinaamse Nederlanders sturen jaarlijks 140 miljoen dollar aan geld en goederen aan familie in het herkomstland. Volgens het Human Development Report ontvangt iedere Surinamer jaarlijks 305 dollar uit Nederland, meer dan welke andere inwoner in Latijns-Amerika dan ook. Dat kan snel afgelopen zijn. Daarnaast zijn Surinaamse Nederlanders ook verantwoordelijk voor bijna alle toerisme in Suriname. Maar hoe zal het zijn om vakantie te vieren in een land waar zoveel

46 Hans Buddingh en Derk Walters, “Het moeizame afscheid van een kolonie,” *NRC Handelsblad*, 24 juli 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://archieff.nrc.nl/index.php/2010/Juli/24/Binnenland/02/Het+moeizame+afscheid+van++een+kolonie/check=Y.>>

47 Anil Ramdas, “Dit Suriname wordt een eenzaam land,” *NRC Handelsblad*, 20 juli 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://archieff.nrc.nl/?modus=l&text=desi+bouterse&hit=8&set=9&check=Y.>>

48 Ibidem.

49 ANP, “Amsterdam zet samenwerking Suriname op laag pitje,” *de Volkskrant*, 24 augustus 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2686/Binnenland/article/detail/1020788/2010/08/24/Amsterdam-zet-samenwerking-Suriname-op-laag-pitje.dhtml.>>

50 Stieven Ramdharie, “Kabinetschef Bouterse: Nederland is geen prioriteit,” *de Volkskrant*, 29 juli 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2668/Buitenland/article/detail/1007113/2010/07/29/Kabinetschef-Bouterse-Nederland-is-geen-prioriteit.dhtml.>>

rechteloosheid en willekeur heerst?⁵¹

Dit soort citaten en doemscenario's in de Nederlandse pers zorgen ervoor dat de beeldvorming over Suriname in Nederland negatief is. Verschillende Nederlandse politici en columnisten zeggen dat Suriname een 'pariastaat' zal worden. Het land zal zich isoleren van de buitenwereld. Het wordt een schurkenstaat.

Frans Weisglas, oud voorzitter van de Tweede Kamer en voormalig woordvoerder voor de VVD over Suriname zei in *NOVA* te vrezen dat Suriname met Bouterse als president een pariastaat wordt, aangezien de meeste landen er niet op zitten te wachten iemand die veroordeeld is voor drugshandel en hoofdverdachte is in een zaak rond de moord op vijftien mensen te ontvangen. Suriname zal geïsoleerd worden in de wereld. Het gevolg hiervan zal economische teruggang zijn, voorspelt Weisglas.⁵²

De economische teruggang uit zich in het terugtrekken van de ontwikkelingshulp vanuit Nederland en het stopzetten van de samenwerking tussen de Nederlandse Politie en Justitie in Suriname.⁵³ In Nederland worden drieëndertig hulpprojecten onder de loep worden genomen.

Volgens Ramdin is het beeld dat met het presidentschap van Bouterse opdoemt: “één van een verlaten land, eenzaam en door de wereld verstoten.”⁵⁴ Maar misschien is dit voor Suriname wel de enige manier om af te rekenen met het koloniale verleden. Nederland moet haar rol van kolonisator opgeven en niet meer constant moraalridder willen spelen en het 'hulpeloze' Suriname willen redden van de ondergang. Volgens de aan de Universiteit van Leiden verbonden hoogleraar Gert Oostindie zou je “de verkiezing van Bouterse ook kunnen beschouwen als een 'blessing in disguise'. Er gebeurt precies wat er moet gebeuren: de twee landen nemen afstand van elkaar.”⁵⁵

51 Ibidem.

52 Novum/EBO, “Surinamers gaan land weer opbouwen,” *AD*, 19 juli 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://www.ad.nl/ad/nl/1013/Buitenland/article/detail/498764/2010/07/19/Surinamers-gaan-land-weer-opbouwen.dhtml>.>

53 Jos Verlaan en Jaus Muller, “Politie Amsterdam remt hulp aan collega's Suriname,” *NRC Handelsblad*, 16 augustus 2010. Web. 31 oktober 2010. <<http://archieff.nrc.nl/index.php/2010/Augustus/16/Binnenland/03/Politie+Amsterdam+remt+hulp+aan+collega+%27s+Suriname/check=Y.>>

54 Anil Ramdas, “Dit Suriname wordt een eenzaam land,” *NRC Handelsblad*, 20 juli 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://archieff.nrc.nl/?modus=l&text=desi+bouterse&hit=8&set=9&check=Y.>>

55 Mark Kranenburg, “Bouterse hoofdpijndossier in Den Haag. Geen sancties, betrekkingen minimaal na verkiezingen van moordverdachte als president,” *NRC Handelsblad*, 20 juli 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://archieff.nrc.nl/?modus=l&text=desi+bouterse&hit=4&set=9&check=Y.>>

7. Conclusie

Met behulp van de methode grounded theory heb ik onderzocht hoe Desi Bouterse door de Nederlandse pers wordt gerepresenteerd. Wordt er in Nederlandse kranten op een 'negatieve' manier over Bouterse geschreven zoals hij zelf beweert? Heeft dat misschien te maken met het feit dat Suriname een voormalige kolonie van Nederland is? En wat zouden volgens deze berichtgeving de gevolgen voor de toekomst van Suriname kunnen zijn?

Uit mijn kwalitatieve inhoudsanalyse kwamen de representatievormen: 'cultuur van straffeloosheid', 'nationaal geheugenverlies?' en 'psychologische dekolonisatie' naar boven, deze vormen samen het vertoog over Desi Bouterse. Het vertoog wordt gekenmerkt door het verleden van Desi Bouterse, zijn huidige presidentschap en de gevolgen daarvan voor de toekomst van Suriname. Doordat Nederland en Suriname een koloniaal verleden hebben brengt dit vertoog specifieke machtsverhoudingen met zich mee. In het vertoog dat in de kranten en opiniebladen wordt gevoerd mag niet iedereen meespreken, het is dus geen democratisch vertoog.

Uit mijn analyse is gebleken dat Bouterse gelijk had en er in de Nederlandse pers een negatief beeld van hem wordt geschetst. Doordat er in de berichten constant naar Desi Bouterse als schurk, boef, drugsbaron, hoofdverdachte en moordenaar wordt verwezen lijkt het wel of de Nederlandse pers Bouterse 'zwart wil maken'. Dit lijkt op *name calling*, een propaganda techniek geformuleerd door het Institute for Propaganda Analysis.⁵⁶ Dit is het aanduiden van een idee, persoon of bedrijf met een woord dat een negatieve connotatie heeft. Als je als lezer maar vaak genoeg leest dat Bouterse dat in verband wordt gebracht met moord dan vul je zelf in dat hij een moordenaar is, ook al is hij nog niet officieel veroordeeld.

Ik wilde ook onderzoeken of de negatieve berichtgeving iets te maken had met het koloniale verleden tussen Suriname en Nederland. In de Nederlandse berichtgeving worden twee verschillende debatten gevoerd over de relatie tussen Nederland en Suriname. De Surinaamse politici zeggen dat Nederland zich niet moet bemoeien met de verkiezingsuitslag en dat door deze uitslag Suriname eindelijk echt onafhankelijk is geworden van Nederland. Terwijl de Nederlandse politici en Suriname-experts juist stellen dat Suriname niet zonder de hulp van Nederland kan en dat ze door deze president te kiezen zichzelf zullen isoleren. Nederland probeert nog steeds de baas te spelen in Suriname door als straf de ontwikkelingshulp aan Suriname stop te zetten nu Bouterse president is. In veel berichten wordt alleen aandacht besteed aan de goede rol van Nederland in Suriname. Alleen in de berichten in het *NRC Handelsblad* is ruimte voor een kritische houding richting de Nederlandse regering.

Volgens de Nederlandse berichtgeving zijn er veel consequenties voor de toekomst van Suriname nu Bouterse aan de macht is. Het *NRC Handelsblad* en *de Volkskrant* besteden het meeste aandacht aan de gevolgen van de verkiezingen voor Suriname. Er worden twee verschillende toekomstscenario's geschetst. Aan de ene kant zal Suriname met Bouterse aan de macht een 'pariastaat' worden en aan de andere kant zal Suriname met Bouterse aan de macht nu eindelijk echt onafhankelijk zal worden. Het eerste toekomst

⁵⁶ C. de Boer en S.I. Brenneke. *Media en publiek: theorieën over media-impact*. Amsterdam: Uitgeverij Boom, 1995, 21.

scenario is karakteristiek voor de rol die Nederland wil spelen in de toekomst van Suriname. Nederland blijft superieur aan Suriname door in de pers negatieve berichtgeving over Bouterse en de gevolgen die hij in Suriname te weeg zal brengen te publiceren.

Doordat ik een op grounded theory gebaseerde kwalitatieve inhoudsanalyse heb uitgevoerd waarbij ik mijn casusmateriaal open heb benadert, heb ik naast de hierboven genoemde conclusie ook nog een aantal andere aspecten geconcludeerd. Het belangrijkste aspect dat ik heb geconcludeerd is dat in al de artikelen die ik heb gelezen geen enkele keer aandacht wordt besteed aan de opinie van de Surinaamse bevolking. Desi Bouterse wordt in de Nederlandse pers gerepresenteerd door Nederlandse politici, Surinaamse politici, Suriname-experts, en af en toe een in Nederland wonende Surinamer. Maar nooit door iemand die ook echt op Bouterse gestemd heeft. *Het Parool* besteedt wel aandacht aan de Surinaamse inwoners in de Bijlmer maar in geen enkel artikel kom je de mening van bijvoorbeeld inwoners van Paramaribo tegen. Dit zorgt voor een eenzijdig beeld in de media. Hieruit blijkt ook dat Nederland zich nog steeds superieur voelt aan haar voormalige kolonie en daarmee nog steeds blijkt geeft van een koloniale mentaliteit.

Peter Pannekoek stelt dat stemmen op Desi Bouterse hetzelfde is al parachuteles nemen bij Els Clottemans. Je gaat niet parachute springen met een vrouw die veroordeeld is voor een parachutemoord. Maar waarom hebben de inwoners van Suriname op iemand gestemd die hoofdverdachte is in een vijftienvoudige moordzaak? In de artikelen die ik heb geanalyseerd wordt een antwoord vanuit Nederlands perspectief geformuleerd; Suriname wil nu echt onafhankelijk van Nederland worden. Waarom de Surinaamse bevolking echt voor Bouterse heeft gekozen kan je niet te weten komen want nergens in de berichten komt iemand die daadwerkelijk op Bouterse gestemd heeft aan het woord. Dit aspect van de casusanalyse zou ik in de toekomst verder willen onderzoeken door te kijken naar de representatie van Desi Bouterse in de Surinaamse media.

8. Bijlage

Casusmateriaal.

Ik heb het casusmateriaal allemaal online verzameld in de archieven van de kranten en bladen zelf. Ik heb daarbij gezocht op de term 'Desi Bouterse' in de periode van 1 juli 2010 t/m 1 september 2010.

Hieronder is een overzicht van alle gevonden artikelen in alfabetische volgorde.

Het Parool (www.parool.nl)

'Amsterdam blijft Boutakliek niet.' *Het Parool*: 26-08-2010.

'Baas B. vraagt vergeving.' *Het Parool*: 24-07-2010.

'Bouterse hebben we tot deze week kunnen weren.' *Het Parool*: 10-08-2010.

'Bouterse is een nederige man.' *Het Parool*: 09-08-2010.

'Bouterse spreekt Venetiaan na 18 jaar.' *Het Parool*: 29-07-2010.

'Bouterse wordt president.' *Het Parool*: 19-07-2010.

'Bouterse zoekt nieuwe vrienden.' *Het Parool*: 16-08-2010.

'Bryan B. mag drie liedjes voor Bouterse zingen.' *Het Parool*: 09-08-2010.

'Brunswijk steunt Bouterse alsnog.' *Het Parool*: 08-07-2010.

'Desi, de onaantastbare, is weer een nieuw leven begonnen.' *Het Parool*: 20-07-2010.

geen titel *Het Parool*: 11-08-2010.

geen titel *Het Parool*: 23-08-2010.

'Kwinkslag zal Van der Laan niet eeuwig redden.' *Het Parool*: 28-08-2010.

'Laat Bouterse wegblijven.' *Het Parool*: 24-07-2010.

'Nederland zal Bouterse geen visum geven.' *Het Parool*: 20-07-2010.

'President Bouterse is ziek.' *Het Parool*: 27-08-2010.

'Oproep voor bijdrage Surinamers in Nederland.' *Het Parool*: 13-08-2010.

'Santokhi neemt het op tegen Bouterse.' *Het Parool*: 16-07-2010.

'Suriname niet droppen.' *Het Parool*: 21-08-2010.

'Wij hebben het geld van Amsterdam nodig.' *Het Parool*: 25-08-2010.

'Zit Chávez toch naast Bouterse?' *Het Parool*: 12-08-2010.

de Volkskrant (www.volkskrant.nl)

'Ambassadeur toch naar inauguratie Bouterse.' *de Volkskrant*: 11-08-2010.

'Amsterdam neemt projecten Suriname onder loep.' *de Volkskrant*: 18-08-2010.

'Amsterdam zet samenwerking Suriname op laag pitje.' *de Volkskrant*: 24-08-2010.

'Beoordeel Bouterse op zijn daden, niet op zijn verleden.' *de Volkskrant*: 22-07-2010.

'Beveiligers Hugo Chávez geland in Suriname.' *de Volkskrant*: 09-08-2010.

'Beveiliging ongekend bij inauguratie Bouterse.' *de Volkskrant*: 10-08-2010.

'Bouterse belooft kruistocht tegen corruptie.' *de Volkskrant*: 12-08-2010.

'Bouterse betuigt voorlopig nog geen spijt.' *de Volkskrant*: 04-08-2010.

'Bouterse gekozen tot president Suriname.' *de Volkskrant*: 19-07-2010.

'Bouterse kan maandag al president zijn.' *de Volkskrant*: 16-07-2010.

'Bouterse knock-out door ziekte.' *de Volkskrant*: 26-08-2010.

'Bouterse krijgt als president visum.' *de Volkskrant*: 31-07-2010.

'Bouterse krijgt presidentschap Suriname.' *de Volkskrant*: 19-07-2010.

'Bouterse op een haar na president.' *de Volkskrant*: 08-07-2010.

'Bouterse vraagt vergeving Decembermoorden.' *de Volkskrant*: 21-07-2010.

'Bouterse vrijdag weer aan de slag.' *de Volkskrant*: 01-09-2010.

'Bouterse wil zelfstandig Suriname.' *de Volkskrant*: 12-08-2010.

'Bouterse wil zuiver blazoen.' *de Volkskrant*: 28-08-2010.

'Bouterse woont vergadering VN in New York bij.' *de Volkskrant*: 27-07-2010.

'Bouterse zal al zijn macht gebruiken.' *de Volkskrant*: 24-07-2010.

'Chávez aanwezig bij inauguratie Bouterse.' *de Volkskrant*: 27-07-2010.

'Chávez toch niet naar inauguratie Bouterse.' *de Volkskrant*: 11-08-2010.

'De Baas laat zijn tranen lopen.' *de Volkskrant*: 20-07-2010.

'Desi Bouterse is welkom, om zijn straf uit te zitten.' *de Volkskrant*: 20-07-2010.

'Desi Bouterse van coupplager tot president.' *de Volkskrant*: 20-07-2010.

'Een bekeerde drugs crimineel of een wolf in schaapskleren.' *de Volkskrant*: 24-07-2010.

'Een sterke president, met hulp van vertrouwelingen.' *de Volkskrant*: 15-08-2010.

'Geld projecten mogelijk toch naar Suriname.' *de Volkskrant*: 26-08-2010.

'Historische ontmoeting Bouterse en Venetiaan.' *de Volkskrant*: 28-07-2010.

'Ik vind het jammer voor Suriname.' *de Volkskrant*: 21-07-2010.

'Invitatie aan ambassadeur niet ingetrokken.' *de Volkskrant*: 12-08-2010.

'Kabinetschef Bouterse: 'Nederland is geen prioriteit'.' *de Volkskrant*: 29-07-2010.

'Korpschefs: politie staakt activiteiten in Bouterse's Suriname.' *de Volkskrant*: 17-08-2010.

'Kritiek Surinaamse politici op Amsterdam.' *de Volkskrant*: 26-08-2010.

'Kunnen de 'dino's' Desi zijn verkiezingszege ontnemen?' *de Volkskrant*: 02-07-2010.

'Misiedjan minister van Justitie Suriname.' *de Volkskrant*: 18-08-2010.

'Na 18 jaar gesprek tussen Bouterse en president Venetiaan.' *de Volkskrant*: 28-07-2010.

'Nederland niet welkom op feestje van Bouterse.' *de Volkskrant*: 11-08-2010.

'Nederlanders naar proces Decembermoorden.' *de Volkskrant*: 23-07-2010.

'Nederlandse ambassadeur toch aanwezig bij beëdiging Bouterse.' *de Volkskrant*: 12-08-2010.

'Nieuw kabinet Suriname aangetreden.' *de Volkskrant*: 13-08-2010.

'Omstreden Bouterse beëdigd als president.' *de Volkskrant*: 12-08-2010.

'Onfrisse keuze.' *de Volkskrant*: 21-07-2010.

'Partij Bouterse levert toch parlementsvoorzitter.' *de Volkskrant*: 01-07-2010.

'President Bouterse niet naar proces Decembermoorden.' *de Volkskrant*: 23-07-2010.

'Presidentschap Bouterse lijkt aanstaande.' *de Volkskrant*: 17-07-2010.

'Presidentschap kan Bouterse niet meer ontgaan.' *de Volkskrant*: 18-07-2010.
'Samenwerking met politie Suriname blijft.' *de Volkskrant*: 17-08-2010.
'Sarkozy feliciteert Bouterse met presidentschap.' *de Volkskrant*: 27-07-2010.
'Spong: Bouterse had hersenbloeding.' *de Volkskrant*: 31-08-2010.
Surinamers in Nederland zijn niet zo tevreden met Bouterse.' *de Volkskrant*: 20-07-2010.
'Tegenover mij heeft Desi Bouterse berouw getoond.' *de Volkskrant*: 22-07-2010.
'Toch contact Bouterse en Brunswijk.' *de Volkskrant*: 08-07-2010.
'Verhagen: Bouterse niet welkom in Nederland.' *de Volkskrant*: 19-07-2010.
'Veroordeelde president.' *de Volkskrant*: 20-07-2010.
'VS wijzen Bouterse op beginselen democratie.' *de Volkskrant*: 20-07-2010.
'VVD'er wil dat EU-landen Bouterse weren.' *de Volkskrant*: 28-07-2010.
'Waarnemend president: Bouterse is oververmoeid.' *de Volkskrant*: 31-08-2010.
'Welten wil praten met Hirsch Ballin.' *de Volkskrant*: 17-08-2010.

NRC Handelsblad (www.nrc.nl)

'Amsterdams geld mag niet naar regering-Bouterse; Burgemeester Van der Laan stopt ontwikkelingssamenwerking na consultatie van Surinaamse bevolking in zijn stad.' *NRC Handelsblad*: 25-08-2010.
'Amsterdam slaat toe.' *NRC Handelsblad*: 27-08-2010.
'Bouterse akkoord met Brunswijk.' *NRC Handelsblad*: 08-07-2010.
'Bouterse een week afwezig door ziekte.' *NRC Handelsblad*: 27-08-2010.
'Bouterse haalt uit naar Nederlandse regering; Nieuwe president Suriname neemt afstand van oude kolonisator en omarmt Zuid-Amerikaanse regio.' *NRC Handelsblad*: 13-08-2010.
'Bouterse hoofdverdachte in Den Haag; Geen sancties, betrekkingen minimaal na verkiezing van moordverdachte als president.' *NRC Handelsblad*: 20-07-2010.
'Bouterse spreekt na jaren met Venetiaan.' *NRC Handelsblad*: 29-07-2010.
'Bouterse verslaat zijn oude vijand in race presidentschap; Parlement lijkt hoofdverdachte moorden 1982 te willen.' *NRC Handelsblad*: 19-07-2010.
'Brazilië lonkt naar buurman Bouterse.' *NRC Handelsblad*: 14-08-2010.
'Dilemma Bouterse.' *NRC Handelsblad*: 20-07-2010.
'Dit Suriname wordt een eenzaam land; De democratisch gekozen president Desi Bouterse zal het land naar de afgrond leiden.' *NRC Handelsblad*: 20-07-2010.
'Een feest barst los voor een omstreden volksheld; Medewerker president Venetiaan noemt land vanwege verkiezing Bouterse totaal krankzinnig.' *NRC Handelsblad*: 20-07-2010.
'Economische banden Suriname ongestoord; Verkoelde relaties betreffen niet zozeer Suriname en Nederland, als wel Paramaribo en Den Haag.' *NRC Handelsblad*: 01-09-2010.
'Het moeizame afscheid van een kolonie.' *NRC Handelsblad*: 24-07-2010.
'Het is een vuilnisvat, maar ik houd ervan; Bouterse gebaat bij anti-Nederlands sentiment; moeilijk

wennen aan deze president.' *NRC Handelsblad*: 14-08-2010.

'In de Bijlmer ligt niemand wakker van nieuwe president; Medewerker president Venetiaan noemt land vanwege verkiezing Bouterse totaal krankzinnig.' *NRC Handelsblad*: 20-07-2010.

'Korpschef Welten botst met buitenlands beleid; Hirsch Ballin houdt nog vast aan politiesteen Suriname.' *NRC Handelsblad*: 18-08-2010.

'Laten we Bouterse een kans geven.' *NRC Handelsblad*: 24-07-2010.

'Machtsstrijd in Suriname; Twee vrouwen van rivaliserende partijen leiden parlement.' *NRC Handelsblad*: 01-07-2010.

'Nederland verspeelt gezag; Topdiplomaat namens Amerikaanse regio laakt uitsluiten Bouterse.' *NRC Handelsblad*: 14-08-2010.

'Nederland wél naar installatie Bouterse.' *NRC Handelsblad*: 11-08-2010.

'Politie Amsterdam remt hulp aan collega's Suriname; Justitie 3 miljoen euro ontwikkelingssteun voor Paramaribo blijft nog even in de kluis van Buitenlandse zaken.' *NRC Handelsblad*: 16-08-2010.

'Politie(k) in Suriname.' *NRC Handelsblad*: 16-08-2010.

'President Bouterse.' *NRC Handelsblad*: 13-08-2010.

'Suriname is nu pas echt onafhankelijk; Bouterse gebaat bij anti-Nederlands sentiment; moeilijk wennen aan deze president.' *NRC Handelsblad*: 14-08-2010.

'Suriname verkeert in massapsychose; Voormalige tegenstanders van Desi Bouterse sluiten zich aan bij zijn nieuwe kabinet.' *NRC Handelsblad*: 09-08-2010.

'Suriname ziet Bouterse als vernieuwer; Medewerker president Venetiaan noemt land vanwege verkiezing Bouterse totaal krankzinnig.' *NRC Handelsblad*: 20-07-2010.

'Wrevel over Suriname in kabinet-Lubbers III.' *NRC Handelsblad*: 24-07-2010.

AD (www.ad.nl)

'Ambassadeur Nederland bij beëdiging Bouterse.' *AD*: 12-08-2010.

'Amsterdam neemt projecten Suriname onder loep.' *AD*: 18-08-2010.

'Bouterse gekozen tot president Suriname.' *AD*: 19-07-2010.

'Bouterse had hersenbloeding.' *AD*: 31-08-2010.

'Bouterse lijkt zeker van presidentschap.' *AD*: 18-07-2010.

'Bouterse krijgt tips van Venetiaan.' *AD*: 28-07-2010.

'Bouterse krijgt visum bij officieel bezoek.' *AD*: 31-07-2010.

'Bouterse naar vergadering VN in New York.' *AD*: 27-07-2010.

'Bouterse onder grote belangstelling geïnstalleerd.' *AD*: 12-08-2010.

'Bouterse stelt spijtbetuyging decembermoorden uit.' *AD*: 04-08-2010.

'Bouterse vrijdag weer aan de slag.' *AD*: 01-09-2010.

'Bouterse wil geen buitenlandse inmenging.' *AD*: 19-07-2010.

'Bouterse wil vergeving Decembermoorden.' *AD*: 21-07-2010.

'Bouterse zegt optreden in College Tour af.' *AD*: 16-08-2010.

'Chávez nog enige staatshoofd bij inauguratie Bouterse.' *AD*: 08-08-2010.
'Chávez toch niet naar inauguratie Bouterse.' *AD*: 11-08-2010.
'Desi Bouterse ligt ziek in bed.' *AD*: 26-08-2010.
'Doutzen Kroes vervangt Bouterse bij tv-programma.' *AD*: 23-08-2010.
'Geen beperking samenwerking politie Suriname.' *AD*: 17-08-2010.
'Geen nieuwe samenwerking Amsterdam, Suriname.' *AD*: 24-08-2010.
'Met Bouterse wordt Suriname een pariastaat.' *AD*: 19-07-2010.
'Nederland niet welkom bij beëdiging Bouterse.' *AD*: 11-08-2010.
'Nederland niet welkom bij inauguratie Bouterse.' *AD*: 11-08-2010.
'Nieuw kabinet Suriname aangetreden.' *AD*: 13-08-2010.
'Santokhi uitdager Bouterse in Suriname.' *AD*: 16-07-2010.
'Sarkozy wil meer samenwerken met Bouterse.' *AD*: 28-07-2010.
'Surinamers gaan land weer opbouwen.' *AD*: 19-07-2010.
'Venetiaan wil ambtsketen niet zelf overdragen.' *AD*: 10-08-2010.
'Verhagen: Bouterse alleen welkom voor celstraf.' *AD*: 19-07-2010.
'VS wijzen Bouterse op beginselen democratie.' *AD*: 20-07-2010.

HP/De Tijd (<http://www.hpdetijd.nl/>)

'Hoe nu verder? Vijf reacties op de verkiezing van Desi Bouterse tot president van Suriname.' *HP/De Tijd*: 06-08-2010.

De Groene Amsterdammer (www.groene.nl)

'Ik weiger Bouterse's hand: Bouterse, Chávez en de teloorgang van de rechtsorde.' *De Groene Amsterdammer*: 29-07-2010.

Vrij Nederland (www.vn.nl)

'Bouterse in de kaart gespeeld.' *Vrij Nederland*: 31-07-2010.

Elsevier (www.elsevier.nl)

'Amsterdam heroverweegt hulpprojecten aan Suriname.' *Elsevier*: 18-08-2010.
'Amsterdam verbreekt meeste banden met Suriname.' *Elsevier*: 24-08-2010.
'Boek over Bouterse aangepast na verkiezing tot president.' *Elsevier*: 20-07-2010.
'Bouta's vrijdag de dertiende, een wrange dag.' *Elsevier*: 03-09-2010.
'Bouterse heeft genoeg stemmen voor presidentschap.' *Elsevier*: 18-07-2010.
'Bouterse kan visum krijgen voor bezoek aan Nederland.' *Elsevier*: 31-07-2010.
'Bouterse: Te druk voor excuses decembermoorden.' *Elsevier*: 04-08-2010.
'Brunswijk: Amsterdam moet Suriname geld geven.' *Elsevier*: 25-08-2010.
'Desi Bouterse gekozen tot president Suriname.' *Elsevier*: 19-07-2010.

'Eerste Europese felicitatie Bouterse komt uit Frankrijk.' *Elsevier*: 28-07-2010.
 'Nederland moet zich niet met Bouterse bemoeien.' *Elsevier*: 16-08-2010.
 'President Desi Bouterse heeft knokkelkoorts.' *Elsevier*: 27-08-2010.
 'PVV: Haagse PvdA-wethouder is niet goed wijs.' *Elsevier*: 02-09-2010.
 'Spong: Desi Bouterse getroffen door hersenbloeding.' *Elsevier*: 31-08-2010.
 'Suriname heeft recht om boef president te maken.' *Elsevier*: 19-07-2010.
 'Suriname: Rotzorg wat Nederland van Bouterse vindt.' *Elsevier*: 29-07-2010.
 'Verhagen: President Bouterse niet welkom in Nederland.' *Elsevier*: 19-07-2010.
 'VVD'er Van Baalen: Weiger Bouterse toegang tot EU.' *Elsevier*: 28-07-2010.
 'Welten heeft gelijk, geen steun aan Suriname!' *Elsevier*: 18-08-2010.
 'Welten tegengesproken: Wel politieprojecten in Suriname.' *Elsevier*: 17-08-2010.

Ik heb de artikelen allemaal een code gegeven gebaseerd op de chronologie van het publiceren.

In onderstaand schema is weergegeven hoeveel artikelen er in de kranten en opiniebladen zijn verschenen, inclusief de codes van de berichten, het aantal berichten in juli en het aantal berichten in augustus. Ook is er aangegeven waanneer op welke dag de meeste artikelen zijn verschenen.

	AD	Het Parool	de Volkskrant	NRC	HP	De Groene	VN	Elsevier
Totaal aantal berichten	30	21	60	28	1	1	1	19
Codes	A1 t/m A30	P1 t/m P21	V1 t/m V60	N1 t/m V28	HP1	G1	VN1	E1 t/m E19
Eerste bericht	16-07-10	08-07-10	01-07-10	01-07-10	–	–	–	18-07-10
Laatste bericht	01-09-10	28-08-10	01-09-10	01-09-10	–	–	–	31-08-10
Aantal berichten juli	15	8	34	13	–	1	1	9
Aantal berichten augustus	13	13	25	14	1	–	–	10
Meeste berichten op:	19-07-10 totaal: 5	20-07-10 totaal: 2	20-07-10 totaal: 6	20-07-10 totaal: 6	–	–	–	19-07-10 totaal: 3

Uit de eerste fase van het coderen valt te concluderen dat er in *de Volkskrant* aanzienlijk meer artikelen zijn verschenen dan in de andere kranten. In de opiniebladen is telkens één artikel gepubliceerd, behalve in *Elsevier*, hier zijn 19 artikelen gepubliceerd, maar dit zijn kortere artikelen dan de artikelen verschenen in de andere opiniebladen. De meeste berichten zijn gepubliceerd op 19 en 20 juli toen Desi Bouterse tot President van Suriname werd gekozen.

In de volgende stap ben ik alle artikelen gaan lezen zonder er vragen aan te stellen of bepaalde onderlingen relaties te zoeken. Ik heb alle woorden en citaten die me interessant leken gearceerd. Na deze leesronde heb ik een aantal vragen geformuleerd waarmee ik de berichten nog een keer ben gaan lezen.

Vragen:

- Wie komen er in de artikelen aan het woord?
- Komt Desi Bouterse zelf aan het woord?
- Wie heeft het artikel geschreven?
- Wat zijn de reacties van de Nederlandse politici?
- Wat zijn de reacties van de Surinaamse politici?
- Wat zijn de overige reacties? Van wie?
- Hoeveel wordt er over het verleden van Desi Bouterse verteld?
- Hoeveel wordt er over de decembermoorden verteld?
- Worden er verklaringen gezocht?
- Wat zijn de gevolgen?

Aan de hand van deze vragen heb ik de artikelen allemaal nog een keer gelezen. Ik heb de vragen geprobeerd te beantwoorden en ik heb verschillende thema's geformuleerd. Deze thema's heb ik in een schema gezet. Ook heb ik een schema gemaakt met wie er allemaal aan het woord komen.

In het onderstaande schema kan je zien wie er allemaal aan het woord komen in de artikelen:

Nederlandse politici	Functie	Krant
Maxime Verhagen	Oud minister Buitenlandse zaken, huidig minster van Economische zaken, Landbouw en Innovatie, vice-premier (CDA)	AD Het Parool Elsevier NRC Handelsblad de Volkskrant
Ernst Hirsch Ballin	Oud minister Binnenlandse zaken en Justitie (CDA)	AD Elsevier NRC Handelsblad de Volkskrant
Eberhard van der Laan	Burgermeester van Amsterdam	AD Het Parool de Volkskrant
Frans Weisglas	Oud voorzitter Tweede Kamer (VVD)	AD NRC Handelsblad de Volkskrant
Iwan Reeuwijn	Fractie voorzitter GroenLinks in Amsterdam Zuid-Oost	Het Parool
Peggy Burke	Gemeente raadslid PVDA A'dam	Het Parool
Robert Flos	Fractie voorzitter VVD A'dam	Het Parool

Peter Kooijmans	Minister van Staat CDA	Het Parool de Volkskrant
Kathleen Ferrier	Tweede Kamerlid CDA Dochter van oud president van Suriname Johan Ferrier	Het Parool Elsevier de Volkskrant
Klaas Dijkhof	Tweede Kamerlid VVD	Elsevier
Hans van Baalen	Delegatieleider VVD	Elsevier de Volkskrant
Fred Teeven	Justitie voorzitter VVD	NRC Handelsblad de Volkskrant
Jan Pronk	Oud minister ontwikkelingsmen- werking PVDA	NRC Handelsblad
Frits Korthals Alles	Minster van Staat VVD	NRC Handelsblad
Harry van Bommel	Tweede Kamerlid SP	de Volkskrant
Brinkman	Tweede Kamerlid PVV	de Volkskrant
Martijn van Dam	Tweede Kamerlid PVDA	de Volkskrant
Hans van de Broek	Oud minster Buitenlandse Zaken VVD	de Volkskrant

Surinaamse politici	Functie	Kranten/opiniebladen
Robert Ameerali	Vice-premier	AD
Winston Lackin	Minister van Buitenlandse Zaken	AD Het Parool Elsevier
Ronald Venitiaan	Oud president	AD
Desi Bouterse	President	AD de Volkskrant NRC Handelsblad
Jennifer Geerlings-Simons	Parlementsvoorzitter	AD Het Parool
Ronnie Brunswijk	Leider A-Combinatie	Het Parool de Volkskrant
Harvey Naarendorp	Oud minster Buitenlandse Zaken	NRC Handelsblad
Jules Sedney	Oud premier	NRC Handelsblad

Overige Sprekers	Functie	Kranten/opiniebladen
Steve Meye	Geestelijk Leider Desi Bouterse	AD Het Parool Elsevier NRC Handelsblad de Volkskrant
Bernard Welten	Korpschef politie Amsterdam	AD Elsevier NRC Handelsblad de Volkskrant

Irwan Kanhai	Advocaat Bouterse	AD Elsevier de Volkskrant
Gerard Spong	Advocaat	AD Elsevier de Volkskrant HP-de Tijd
Irene Goncalves	Nabestaande Decembermoorden	Het Parool
Glenn Goodfreid	Radiomaker	Het Parool
Ra Pengel	Radiomaker	Het Parool
Henk en Johnny Kamperveen	Radiomakers, nabestaande Decembermoorden	Het Parool
Henrey Behr	Woordvoeder nabestaande Decembermoorden	de Volkskrant
John Jansen van Galen	Journalist, onderzoeker bij IMES	NRC Handelsblad Elsevier
Eddy Wijngaarde	Nabestaande Decembermoorden	NRC Handelsblad
André Klip	Hoogleraar strafrecht	NRC Handelsblad
Mahin Jankie	Voorzitter van de vereniging Surinaamse Nederlanders	de Volkskrant HP-de Tijd
Guido ter Horst	Voorzitter van de vereniging van Surinaamse studenten	de Volkskrant HP-de Tijd

Conclusies

Het *NRC Handelsblad* en *de Volkskrant* laten het meest de Nederlandse politici aan het woord. In *Het Parool* komen als enige Amsterdamse politici aan het woord. In de kranten en opiniebladen komen meer Nederlandse politici aan het woord dan Surinaamse politici. In het *NRC Handelsblad*, *de Volkskrant* en *Het Parool* komen de nabestaande van de slachtoffers van de Decembermoorden aan het woord. In het *NRC Handelsblad* komt een hoogleraar strafrecht aan het woord. Het *AD*, *Elsevier* en *de Volkskrant* laten de advocaat van Bouterse aan het woord. Het *AD*, *NRC Handelsblad* en *de Volkskrant* laten Desi Bouterse aan het woord. *HP/De Tijd* en *de Volkskrant* publiceren de mening van de voorzitter van de vereniging Surinaamse Nederlanders en de voorzitter van de vereniging van Surinaamse studenten. In *de Volkskrant* komen het meeste Nederlandse politici aan het woord.

In het onderstaande schema kan je zien welke thema's ik heb geformuleerd en in welke artikelen de thema's voorkomen:

Thema's	AD	Parool	Volkskrant	NRC	HP	De Groene	VN	Elsevier	Totaal
1. Onafhankelijkheid 1975	–	P5, P15	V20	N7, N8, N9, N17, N20, N21	HP1	G1	VN1	E12	
Totaal:		2	1	6	1	1	1	1	13

2. Staatsgreep coup van 1980	A3, A5, A6, A9, A10, A16, A20, A23	P3, P4, P5, P11, P16, P19, P21	V8, V10, V12, V14, V17, V18, V19, V20, V26, V29, V30, V35, V41	N3, N4, N6, N7, N11, N12, N13, N14, N17, N19, N20, N21	HP1	G1	–	E4, E5, E6, E10, E12	
Totaal:	8	7	13	12	1	1		5	47
3. 8 december 1982	A5, A8, A9, A10, A11, A14, A16, A19, A20, A23	P3, P4, P5, P11, P15, P16, P18, P19, P21	V9, V10, V12, V13, V15, V17, V18, V19, V20, V21, V24, V26, V27, V29, V30, V35, V39, V41, V47, V53, V57	N1, N3, N4, N5, N6, N7, N8, N9, N10, N12, N14, N16, N17, N18, N20	HP1	G1	VN1	E1, E3, E4, E5, E6, E8, E10, E11, E12, E13, E17	
Totaal	10	9	21	15	1	1	1	11	69
4. Binnenlandse oorlog (1986-1992)	A5	–	V9	N1, N2, N12	–	G1	–	–	
Totaal	1		1	3		1			6
5. Telefooncoup 1990	–	P13	V12, V14	N6, N10, N11	–	G1	–	E5	
Totaal:		1	2	3		1		1	8
6. Veroordeeld voor drugshandel in 2000 11 Jaar gevangenis	A4, A6, A7, A8, A9, A11, A13, A19, A20	P3, P4, P5, P11, P15, P16, P18, P21	V4, V8, V10, V12, V13, V15, V17, V18, V19, V20, V26, V27, V28, V29, V31, V34, V35, V38, V39, V41, V50, V53, V55, V57	N1, N3, N5, N6, N7, N8, N9, N16, N18, N20, N24, N28	HP1	–	VN1	E1, E3, E4, E5, E6, E8, E10, E11, E12, E13, E17	
Totaal:	9	8	24	12	1		1	13	68
7. Internationaal arrestatiebevel	A11	P3, P4	V12, V18, V28, V31	N6, N9	–	–	–	E6, E7, E8	
Totaal:	1	2	4	2				3	12
8. Decembermoorden proces start – 2007	A8, A10, A14, A19, A23	P4, P5, P11, P19	V9, V10, V12, V18, V19, V23, V24, V29, V35, V39, V53, V57	N1, N2, N3, N4, N6, N7, N12, N13, N24,	HP1	G1	–	E8, E10, E12	

				N26, N27, N28					
Totaal:	5	4	12	12	1	1		3	38
9. Presidentschap inauguratie beëdiging	A8, A9, A10, A15, A18, A19, A21	P10, P12, P20	V10, V13, V21, V36, V42, V44	N9, N13, N14, N16, N17, N19	–	–	–	E10, E12, E17, E18	
Totaal:	7	3	6	6				4	26
10. Reacties Nederlandse politici	A4, A6, A7, A13, A20, A24, A25	P3, P4, P13, P16	V11, V17, V18, V19, V28, V31, V34, V41, V42, V47, V48, V49, V50, V55	N7, N11, N17, N22, N23, N25, N28	HP1	–	–	E1, E3, E5, E7, E8, E10, E11, E12, E13, E15, E17	
Totaal:	7	4	14	7	1			11	44
11. Reacties Surinaamse politici	A1, A6, A12, A15, A16, A17, A19, A22, A23, A28, A29	P1, P2, P4, P5, P12, P13, P14, P15, P16, P18, P19, P20,	V1, V2, V3, V4, V5, V6, V8, V9, V14, V18, V28, V30, V32, V33, V34, V42, V43, V44, V51, V54, V56, V59, V60	N2, N12, N14, N25, N26	–	–	–	E7, E12, E14, E25, E26	
Totaal:	11	12	23	5				5	56
12. Reacties Nederlandse burgers	–	P7, P16, P17, P19	V13, V16, V19, V22, V25, V55, V57	N5, N18, N19, N21, N28	HP1	G1	–	E12	
Totaal:		4	7	5	1	1		1	19
13. Reacties gemeente Amsterdam (korpchef – burgemeester	A24, A25, A27	P16, P18, P19	V48, V49, V50, V52, V53, V54, V55	N22, N23, N24, N25, N27	–	–	–	E5, E13, E15	
Totaal:	3	3	7	5				3	21
14. Reacties van nabestaande slachtoffers dec 1982	–	P11, P19	V14, V25, V54, V57	N10, N14, N20	G1	–	–	–	
Totaal:		2	4	3	1				10
15. Hugo Chávez Wel of niet aanwezig	A15, A18, A19, A29	P12, P13, P15	V25, V26, V27, V28, V36, V37, V40, V41, V60	N4, N9, N14	–	G1	–	E12	

Totaal:	4	3	9	3		1		1	21
16. Nicholas Sarkozy	A11	–	V36	N13	–	–	–	E6, E7	
Totaal:	1		1	1				2	5
17. Gevolgen uitslag verkiezingen	A4, A5, A6, A7, A20, A24, A25, A27	P6, P15, P17, P18	V17, V28, V33, V34, V41, V45, V48, V49, V52, V53, V55, V57	N7, N8, N9, N12, N15, N16, N17, N19, N23, N24, N25, N27	HP1	G1	VN1	E5, E7, E16, E17	
Totaal:	8	4	12	12	1	1	1	4	43
18. Immunititeit	A4, A6	P4	V11, V18, V20, V26, V28, V34, V41	N7, N8	–	–	–	E3, E8	
Totaal:	2	1	7	2				2	14
19. Visum	A13	P4	V29, V34	–	–	–	–	E6, E9, E11, E12	
Totaal:	1	1	2					4	8
20. Ex-legerleider	A14, A20	P2	V1, V3, V41, V42, V44, V45	N1, N6, N7, N14	–	–	–	E1, E4, E6, E12	
Totaal:	2	1	6	4				4	17
21. Nederland niet welkom bij inauguratie	A13, A17, A19, A20, A21	P10, P12, P13	V36, V38, V40, V41, V42, V44	N15, N16	–	–	VN1	E12	
Totaal:	5	3	6	2			1	1	18
22. Bouterse niet welkom in Nederland	A4, A6, A17, A19	P3, P4, P13, P17	V11, V34, V38, V39, V41, V42	N7, N8, N11, N17, N24, N28	–	–	–	E1, E3, E5, E6, E7, E8, E11	
Totaal:	4	4	6	6				7	27
23. Amnestie wet	–	–	V9, V10, V17, V26	N12	–	–	–	E10	
Totaal:			4	1				1	6
24. Nova College Tour	A23, A26	–	–	–	–	–	–	–	
Totaal:	2								2
25. Bouterse zelf aan het woord	A5, A6	–	V43, V45, V57	N11, N16, N17	–	–	–	–	
Totaal:	1		3	3					8

26. Ziek	A28, A29, A30	P20	V56, V58, V59, V60	N26	–	–	–	E18, E19	
Totaal:	3	1	4	1				2	11
27. Optreden Bryan Bijlhout	–	P10, P12	–	–	–	–	–	–	
Totaal:		2							2

Conclusies

Alleen *NRC Handelsblad*, *AD* en *de Volkskrant* laten Bouterse zelf aan het woord.

Alleen het *AD* vermeldt dat Bouterse niet mee zal doen aan de uitzending van de *Nova College Tour*. *Het Parool* noemt als enige het optreden van Bryan Bijlhout bij de inauguratie van Desi Bouterse. Deze thema's zijn beide niet van belang voor mijn onderzoek en zullen in de rest van de analyse niet meer terug komen.

Kort na de inauguratie was Desi Bouterse ziek, er werd in de kranten gespeculeerd over wat voor ziekte hij zou hebben. De meningen verschilden van hersenbloeding tot knokkelkoorts. Uiteindelijk had de ziekte geen verder invloed op de representatie van Desi Bouterse en daarom zal in de rest van de analyse ook niet meer worden verwezen naar dit thema.

Er wordt in alle kranten aanzienlijk minder aandacht besteed aan de binnenlandse oorlog in verhouding tot de Decembermoorden.

Alleen in *de Volkskrant*, *NRC Handelsblad* en *Elsevier* wordt gesproken over de amnestie wet. *de Volkskrant* en *NRC Handelsblad* besteden het meeste aandacht aan de reacties van het publiek en de nabestaande van de slachtoffers van de Decembermoorden.

de Volkskrant schenkt het meeste aandacht aan de reacties van de politici, zowel de Nederlandse als de Surinaamse.

Het *NRC Handelsblad* en *de Volkskrant* besteden het meeste aandacht aan de gevolgen van de verkiezingsuitslag voor de toekomst van Suriname.

Het *NRC Handelsblad* besteedt de meeste aandacht aan de onafhankelijkheid van Suriname in 1975. *de Volkskrant* verwijst het vaakst naar het feit dat Desi Bouterse in Nederland veroordeeld is tot 11 jaar gevangenisstraf wegens drugshandel.

De thema's: *gevolgen van uitslag verkiezingen*, *de staatsgreep*, *de decembermoorden*, *de veroordeling*, *het proces tegen de decembermoorden* en *de reacties van de verschillende politici*, komen het meest aan bod in de verschillende artikelen.

Er wordt in alle artikelen geen aandacht besteed aan wat de bewoners van Suriname van de verkiezingsuitslag vinden. Terwijl de Nederlandse bewoners uitgebreid aan bod komen.

Er worden meer Nederlandse politici gehoord dan Surinaamse politici. Daarentegen wordt deze kleine groep Surinaamse politici vaker geciteerd.

8 december 1982 is het thema dat het vaakst wordt genoemd in alle artikelen.

De thema's geordend naar categorieën

In de volgende categorisering zijn de verschillende thema's onderverdeeld naar overkoepelende thema's. Hierbij zijn de volgende categorieën ontstaan: historische gebeurtenissen, recente gebeurtenissen, gevolgen, reacties en overige thema's.

Historische gebeurtenissen	Onafhankelijkheid 1975 Coup 1980 8 december 1982 (de decembermoorden) Binnenlandse oorlog 1986-1992 Telefooncoup 1990 Drugsveroordeling in 2000 – 11 jaar cel Start proces decembermoorden 2007 Internationaal arrestatiebevel Ex-legerleider
Recente gebeurtenis	Bouterse president van Suriname
Reacties	Reacties Nederlandse politici Reacties Surinaamse politici Reacties gemeente Amsterdam Reacties van Nederlandse burgers Reacties nabestaande slachtoffers decembermoorden Reacties Frankrijk Reacties Bouterse
Gevolgen	Gevolgen uitslag verkiezingen Immunitet Visum Amnestie wet Niet welkom in Nederland Nederlandse ambassadeur niet welkom bij Inauguratie Vergeving decembermoorden Hugo Chávez, wel of niet aanwezig bij inauguratie
Overige thema's	Ziek Optreden Nova College Tour Optreden Bryan Bijlhout

Omschrijving categorieën

Onder **historische gebeurtenissen** vallen alle gebeurtenissen in Suriname waarin Desi Bouterse een hoofdrol vervulde. Hieronder vallen de verschillende staatsgrepen die Bouterse pleegde in Suriname, zijn drugsverleden en de oorlog die hij voerde in de binnenlanden van Suriname. Voor veel van deze gebeurtenissen is hij nog nooit veroordeeld.

Onder **recente gebeurtenis** valt de verkiezing van Desi Bouterse tot president van Suriname. De aanleiding voor het verschijnen van alle berichtgeving.

Onder **reacties** vallen alle reacties op het presidentschap van Desi Bouterse. Dit zijn zowel de reacties van de Nederlandse als van de Surinaamse politici. De reacties van Frankrijk, de gemeente Amsterdam en de Nederlandse burgers. Ook de reactie van Desi Bouterse op deze reacties valt onder deze categorie.

Onder **gevolgen** vallen de consequenties van de verkiezingsuitslag voor de toekomst van Suriname zoals die in de Nederlandse pers geformuleerd worden.

De categorieën geherdefinieerd naar representatievormen

Omdat de categorieën; historische gebeurtenissen, recente gebeurtenis, reacties en gevolgen nog te concreet zijn, ze liggen te dicht bij de gevonden thema's, heb ik de categorieën opnieuw gedefinieerd op een abstracter niveau. Hierdoor wordt het mogelijk om niet alleen de thema's als losstaande onderdelen te behandelen maar ook relaties te leggen tussen de verschillende thema's.

Cultuur van straffeloosheid	Onafhankelijkheid 1975 Coup 1980 8 december 1982 (de decembermoorden) Binnenlandse oorlog 1986-1992 Telefooncoup 1990 Drugsveroordeling in 2000 – 11 jaar cel Start proces decembermoorden 2007 Internationaal arrestatiebevel Ex-legerleider
Nationaal geheugenverlies?	Reacties Nederlandse politici Reacties Surinaamse politici Reacties gemeente Amsterdam Reacties van Nederlandse burgers Reacties nabestaande slachtoffers decembermoorden Reacties Frankrijk Reacties Bouterse zelf Bouterse niet welkom in Nederland Nederlandse ambassadeur niet welkom bij Inauguratie Bouterse
Psychologische dekolonisatie	Bouterse president van Suriname Immunititeit Visum Gevolgen uitslag verkiezingen Amnestie wet Vergeving decembermoorden Hugo Chávez, wel of niet aanwezig bij inauguratie

Omschrijving representatievormen

Cultuur van straffeloosheid, hieronder vallen alle thema's die gericht zijn op het verleden van Bouterse. En dan vooral op de daden waar hij nog niet voor veroordeeld is of zijn straf nog voor uit moet zitten. Het zijn thema's die het lijden tot het volgende thema: *nationaal geheugenverlies?*

Nationaal geheugenverlies?, hieronder vallen de reacties van verschillende partijen zoals ze in de kranten geciteerd zijn. De Nederlandse politici spreken van nationaal geheugenverlies bij de Surinaamse burgers omdat ze alle thema's die onder *cultuur van straffeloosheid* vallen lijken te zijn vergeten.

Psychologische dekolonisatie is de laatste representatievorm. Hieronder vallen de in de Nederlandse berichten geformuleerde gevolgen voor de toekomst van Suriname nu Bouterse president is geworden.

9. Literatuurlijst

- Akkerman, Stevo. "Baas B vraagt vergeving," *Het Parool*, 24 juli 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://www.parool.nl/parool/nl/225/BUITENLAND/article/detail/306393/2010/07/21/Bouterse-vraagt-vergeving-Decembermoorden.dhtml>>
- ANP. "Amsterdam zet samenwerking Suriname op laag pitje," *de Volkskrant*, 24 augustus 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2686/Binnenland/article/detail/1020788/2010/08/24/Amsterdam-zet-samenwerking-Suriname-op-laag-pitje.dhtml>>
- ANP. "Bouterse wil geen buitenlandse inmenging," *AD*, 19 juli 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://www.ad.nl/ad/nl/1013/Buitenland/article/detail/498761/2010/07/19/Bouterse-wil-geen-buitenlandse-inmenging.dhtml>>
- ANP. "Bouterse wil vergeving Decembermoorden," *AD*, 21 juli 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://www.ad.nl/ad/nl/1013/Buitenland/article/detail/499075/2010/07/21/Bouterse-wil-vergeving-Decembermoorden.dhtml>>
- ANP. "Bouterse zegt optreden in College Tour af," *AD*, 16 augustus 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://www.ad.nl/ad/nl/1025/TV-Radio/article/detail/505449/2010/08/16/Bouterse-zegt-optreden-in-College-Tour-af.dhtml>>
- ANP. "Verhagen: Bouterse niet welkom en Nederland," *de Volkskrant*, 19 juli 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2686/Binnenland/article/detail/1009112/2010/07/19/Verhagen-Bouterse-niet-welkom-in-Nederland.dhtml>>
- ANP. "VS wijzen Bouterse op beginselen democratie," *AD*, 20 juli 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://www.ad.nl/ad/nl/1013/Buitenland/article/detail/498956/2010/07/20/VS-wijzen-Bouterse-op-beginselen-democratie.dhtml>>
- Berg, Peter van den. "Nederland zal Bouterse geen visum geven," *Het Parool*, 20 juli 2010. Web. 12 oktober 2010. <<http://www.parool.nl/static/nmc/nmc/frameset/archief.html?text=desi%2C+de+onaantastbare+is+weer+een+nieuw+leven+begonnen&ED=ola>>
- Boer, C. de en S.I. Brenneke. *Media en publiek: theorieën over media-impact*. Amsterdam: Uitgeverij Boom, 1995.
- "Bouterse lijkt zeker van presidentschap," *NRC Handelsblad*, 18 juli 2010. Web. 08 september 2010. <http://www.nrc.nl/buitenland/article2584089.ece/Bouterse_lijkt_zeker_van_presidentschap>
- Bouwman, Roelof. "Hoe nu verder? Vijf reacties op de verkiezing van Desi Bouterse tot president van Suriname," *HP/De Tijd*, 6 augustus 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://www.hpdetijd.nl/2010-08-06/hoe-nu-verder>>
- Breemer, Anna van den. "Surinamers in Nederland zijn niet zo tevreden met Bouterse," *de Volkskrant*, 20 juli 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2844/Archief/archief/article/detail/1011272/2010/07/20/Surinamers-in-Nederland-zijn-niet-zo-tevreden.dhtml>>
- Buddingh, Hans en Derk Walters, "Het moeizame afscheid van een kolonie," *NRC Handelsblad*, 24 juli 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://archieff.nrc.nl/index.php/2010/Juli/24/Binnenland/02/Het+moeizame+afscheid+van++een+kolonie/check=Y>>
- "Dilemma Bouterse," *NRC Handelsblad*, 20 juli 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://archieff.nrc.nl/?modus=l&text=dilemma+bouterse&hit=1&set=11>>

- Cairo, Ivan en Eric Mahabier. "President hekelt antipropaganda Nederland. Den Haag ontkent," *De Ware Tijd*, 08 september 2010. Web. 08 september 2010. <<http://www.dwtonline.com/website/nieuws.asp?menuid=37&id=80901>.>
- Ellian, Afshin. "Nederland moet zich niet met Bouterse bemoeien," *Elsevier*, 16 augustus 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://www.elsevier.nl/web/Opinie/Afshin-Ellian/273293/Nederland-moet-zich-niet-met-Bouterse-bemoeien.htm>.>
- Glaser, Barney G. en Anselm L. Stauss. *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*. Chicago: Aldine, 1967.
- Haenen, Marcel. "Bouterse haalt uit naar Nederlandse regering. Nieuwe president Suriname neemt afscheid van oude kolonisator en omarmt Zuid-Amerikaanse regio," *NRC Handelsblad*, 13 augustus 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://archieff.nrc.nl/?modus=l&text=desi+bouterse&hit=8&set=10&check=Y>.>
- Hoedeman, Jan. "Ik vind het jammer voor Suriname," *de Volkskrant*, 21 juli 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2784/Verkiezingen/archief/article/detail/1012532/2010/07/21/ik-vind-het-jammer-voor-Suriname.dhtml>.>
- Hoogbergen, Wim en Dirk Kruijt. *De oorlog van sergeanten: Surinaamse militaire in de politiek*. Amsterdam: Uitgeverij Bert Bakker, 2005.
- Jansen van Galen, John. "Suriname nu pas echt onafhankelijk. Bouterse gebaat bij anti-Nederlands sentiment; moeilijk wennen aan deze president," *NRC Handelsblad*, 14 augustus 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://archieff.nrc.nl/?modus=l&text=john+jansen+van+galen&hit=1&set=5&check=Y>.>
- Jurna, Nina. "Bouterse winnaar Surinaamse parlementsverkiezingen," *NRC Handelsblad*, 26 mei 2010. Web. 08 september 2010. <http://www.nrc.nl/buitenland/article2584677.ece/Bouterse_gekozen_tot_president_van_Suriname.>
- Kranenburg, Mark. "Bouterse hoofdpijndossier in Den Haag. Geen sancties, betrekkingen minimaal na verkiezingen van moordverdachte als president," *NRC Handelsblad*, 20 juli 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://archieff.nrc.nl/?modus=l&text=desi+bouterse&hit=4&set=9&check=Y>.>
- Meershoek, Patrick. "'Suriname niet droppen'," *Het Parool*, 21 augustus 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://www.parool.nl/static/nmc/nmc/frameset/archief.html?text=desi%2C+de+onaantastbare+is+weer+een+nieuw+leven+begonnen&ED=ola>.>
- Meershoek, Patrick. (geen titel), *Het Parool*, 23 augustus 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://www.parool.nl/static/nmc/nmc/frameset/archief.html?text=desi%2C+de+onaantastbare+is+weer+een+nieuw+leven+begonnen&ED=ola>.>
- Novum/EBO, "Surinamers gaan land weer opbouwen," *AD*, 19 juli 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://www.ad.nl/ad/nl/1013/Buitenland/article/detail/498764/2010/07/19/Surinamers-gaan-land-weer-opbouwen.dhtml>.>
- Para, Theo. "Ik weiger Bouterse's hand: Bouterse, Chávez en de teloorgang van de rechtsorde," *De Groene Amsterdammer*, 29 juli 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://www.groene.nl/2010/30/ik-weiger-bouterse-s-hand>.>
- Ramdas, Anil. "Dit Suriname wordt een eenzaam land," *NRC Handelsblad*, 20 juli 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://archieff.nrc.nl/?modus=l&text=desi+bouterse&hit=8&set=9&check=Y>.>
- Ramdharie, Stieven. "Kabinetschef Bouterse: 'Nederland is geen prioriteit'," *de Volkskrant*, 29 juli 2010. Web. 30 oktober 2010. <<http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2668/Buitenland/article/detail/1007113/2010/07/29/Kabinetschef-Bouterse-Nederland-is-geen-prioriteit.dhtml>.>

- Ramdharie, Stieven. "Kritiek Surinaamse politici op Amsterdam," *de Volkskrant*, 26 augustus 2010. Web. 30 oktober 2010.
<<http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2668/Buitenland/article/detail/1017359/2010/08/26/Kritiek-Surinaamse-politici-op-Amsterdam.dhtml>.>
- Ramdharie, Stieven. "Nederland niet welkom op feestje van Bouterse." *de Volkskrant*, 11 augustus 2010. Web. 30 oktober 2010.
<<http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2668/Buitenland/archief/article/detail/1008025/2010/08/11/Nederland-niet-welkom-op-feestje-van-Bouterse.dhtml>.>
- Ramdharie, Stieven. "Veroordeelde president," *de Volkskrant*, 20 juli 2010. Web. 30 oktober 2010.
<<http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2844/Archief/archief/article/detail/1010917/2010/07/20/Veroordeelde-president.dhtml>.>
- Rietschoten, Dick van. "Desi, de onaantastbare, is weer een nieuw leven begonnen," *Het Parool*, 20 juli 2010. Web. 14 oktober 2010. <<http://www.parool.nl/static/nmc/nmc/framezet/archief.html?text=desi%2C+de+onaantastbare+is+weer+een+nieuw+leven+begonnen&ED=ola>.>
- Strauss, Anselm L. en Juliet M. Corbin. *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. London: Sage, 1998.
- "Verkiezing Bouterse niet zonder gevolgen," www.nu.nl, 19 juli 2010. Web. 08 september 2010.
<<http://www.nu.nl/politiek/2296000/verkiezing-bouterse-niet-zonder-gevolgen.html>.>
- Verlaan, Jos en Jaus Muller, "Politie Amsterdam remt hulp aan collega's Suriname," *NRC Handelsblad*, 16 augustus 2010. Web. 31 oktober 2010.
<<http://archieff.nrc.nl/index.php/2010/Augustus/16/Binnenland/03/Politie+Amsterdam+remt+hulp+aan+collega%27s+Suriname/check=Y>.>